

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет іноземних мов
Кафедра перекладу та слов'янської філології

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри

(підпис) (прізвище, ініціали)
« ___ » _____ 20__ р.

Реєстраційний № _____

« ___ » _____ 20__ р.

ВІДТВОРЕННЯ ТЕРМІНІВ У ТЕХНІЧНИХ ІНСТРУКЦІЯХ ПРИ
ПЕРЕКЛАДІ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Кваліфікаційна робота студентки групи
АПМ-23

ступінь вищої освіти магістр
спеціальності 035.041 Германські мови та
літератури (переклад включно), перша –
англійська

Нестор Юлії Владиславівни

Керівник: доктор філологічних наук,
професор,

професор кафедри перекладу та
слов'янської філології

Кудрявцева Н. С.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Нестор Юлія Владиславівна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕРМІНОЛОГІЯ ТЕХНІЧНИХ ІНСТРУКЦІЙ	8
1.1. Особливості технічних інструкцій.....	8
1.2. Зручність використання інструкцій як основний принцип укладання та перекладу технічних інструкцій.....	13
1.3. Терміни в технічних інструкціях.....	17
Висновки до розділу 1.....	20
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	22
2.1. Загальнонаукові та вузькогалузеві терміни в технічних інструкціях.....	22
2.2. Структурно-семантичні особливості технічних термінів в англійській та українській мовах.....	26
2.2.1. Морфологічна будова технічних термінів.....	26
2.2.2. Лексико-граматичні особливості термінів	30
2.3. Стилiстична функція термінів у технічних інструкціях.....	32
Висновки до розділу 2.....	37
РОЗДІЛ 3. СПОСОБИ ВІДТВОРЕННЯ ТЕХНІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ІНСТРУКЦІЙ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	39
3.1. Труднощі перекладу технічної термінології.....	39
3.2. Способи перекладу термінів у технічних інструкціях.....	44
3.3. Аналіз машинного перекладу термінів у технічних інструкціях.....	48
3.4. Особливості пост-редагування технічних інструкцій.....	51
3.5. Рекомендації з перекладу термінів у технічних інструкціях до побутових приладів.....	56
Висновки до розділу 3.....	63
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67
ДОДАТКИ	71

ВСТУП

У сучасному світі технічні інструкції є життєво важливими для багатьох галузей, від промисловості до інформаційних технологій. Вони надають прості та зрозумілі пояснення користувачам, щоб допомогти правильно використовувати технічні засоби та гарантувати їхню безпеку та ефективність. Важко переоцінити важливість точності та однозначності таких документів, особливо коли мова йде про їх переклад на іншу мову. Коли ви перекладаєте технічні інструкції на українську мову, як і коли ви виконуєте будь-який спеціалізований переклад, необхідно звертати особливу увагу на відтворення термінології. Правильний переклад термінів є важливим для того, щоб інструкції були зрозумілими та коректними. Непорозуміння, небезпечні ситуації та навіть неефективне використання обладнання або програмного забезпечення можуть виникнути помилки при перекладі термінів. Переклад термінів, які позначають поняття в іншомовній національній терміносистемі, часто є проблемою. Зростає потреба в нових визначеннях наявних понять, а також у нових концепціях для нових галузей науки та техніки. Таким чином, словниковий склад мови розширюється завдяки міграції наукових і технічних термінів [1, с. 23].

Актуальність теми зумовлена зростаючою необхідністю перекладати українською мовою технічну документацію, розроблену іншими мовами, зокрема англійською, яка домінує в міжнародному технічному середовищі в результаті глобалізації та розширення міжнаціональних зв'язків. Отже, питання адекватного перекладу технічних термінів з англійської на українську мову є надзвичайно важливим. У цьому випадку важливо враховувати не лише лексичний компонент перекладу, але й культурні та технічні фактори, які впливають на вибір термінів. Для досягнення високої якості перекладу необхідно використовувати термінологічні стандарти та системи, такі як Український класифікатор термінів і відповідні технічні глосарії [1, с. 23].

Терміносистеми в науково-технічній термінології активно взаємодіють і інтенсивно розвиваються. Збільшення кількості терміносистем і взаємозбагачення їхнього лексичного складу є результатом значних кількісних і якісних змін у науці та техніці. У порівняльному мовознавстві завжди було важливим питання про особливості термінів і методи їх перекладу. Переклад має на меті забезпечити еквівалентність як «спільність змісту текстів оригіналу і перекладу» [2, с. 32], тому при перекладі термінів слід приділяти особливу увагу, тому що терміни можуть мати встановлені переклади, які краще не змінювати. Зазвичай це стосується юридичних, медичних або наукових термінів, оскільки саме ці терміни є своєрідними ключами, які організують, систематизують і кодують інформацію, яка міститься в тексті. Важливо спиратися на фахові технічні словники і бази даних термінів, які пропонують науково обґрунтовані варіанти перекладу. Це забезпечує єдність і правильність термінології. Таким чином, перекладачі мають не лише добре розуміти мову оригіналу та українську мову, але й бути ознайомленими з технічною специфікою галузі, щоб забезпечити точне відтворення термінів у технічних інструкціях.

Сьогодні стрімкого розвитку науки та техніки надзвичайно важливо передачі великої кількості професійної інформації з інших мов. За останні роки лінгвісти все частіше звертаються до проблем термінології та термінотворення. Вивчення терміносистем, які виникли в результаті стрімкого розвитку нових наукових напрямків, а також нових виробничих чи суспільних реалій, посідає важливе місце в лінгвістичних дослідженнях. Ці процеси в молодій Україні ще швидші та ширші, тому дослідники повинні звертати особливу увагу на них. Таким чином, переклад спеціальної лексики та функціонування систем термінів у різних галузях науки, техніки та суспільного життя стали важливими проблемами сучасної лінгвістичної науки [2, с. 35].

У цій дипломній роботі розглядаються особливості відтворення термінів у технічних інструкціях при перекладі з англійської на українську мову.

Вступаючи до теми, ми розглянемо основні проблеми, з якими стикаються перекладачі технічних інструкцій, розглянемо різні методи та підходи до відтворення термінів, а також запропонуємо поради щодо того, як забезпечити точність і зрозумілість перекладеної документації.

Розглянуто не лише різновиди термінів, які використовуються в технічних інструкціях, а й способи перекладу. Технічні інструкції служать важливим джерелом знань для користувачів технічних пристроїв і систем. Вони містять детальну інформацію про правила експлуатації, технічні характеристики та особливості обслуговування та ремонту обладнання. Отже, переклад технічних інструкцій має вирішальне значення для безпеки, ефективності та довговічності експлуатації техніки.

Метою дослідження є з'ясування особливостей відтворення термінологічної лексики в технічних інструкціях при перекладі з англійської на українську мову.

Завдання дослідження:

- 1) висвітлити структурно-семантичні особливості технічної термінології;
- 2) визначити способи відтворення термінів при перекладі технічних інструкцій з англійську на українську мову;
- 3) виявити проблеми, що виникають при перекладі англійських термінів та запропонувати способи їх усунення;
- 4) проаналізувати адаптацію термінів у технічних інструкціях для української цільової аудиторії з урахуванням контексту використання;
- 5) розробити рекомендації щодо застосування транслітерації, транскрипції та описового перекладу для відтворення технічних термінів.

Об'єктом дослідження є терміни в технічних інструкціях.

Предметом дослідження є особливості перекладу термінів у технічних інструкціях з англійської на українську мову.

Методи дослідження: метод суцільної вибірки, структурний метод, а саме компонентний аналіз, дистрибутивний аналіз, аналіз за безпосередніми складниками на рівні слова, трансформаційний аналіз.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що рекомендації з перекладу термінів у технічних інструкціях можуть бути використані в професійній діяльності перекладачів; також наведені рекомендації можуть бути корисними для укладання навчальних курсів з технічного перекладу, перекладу фахових текстів, професійно орієнтованого перекладу.

Апробація роботи: окремі результати дослідження було представлено на студентській науково-практичній конференції «День філолога – 2024», яка відбулася в Криворізькому державному педагогічному університеті 19 квітня 2024 року . Результати дослідження також висвітлено в науковій статті «Відтворення термінів у технічних інструкціях при перекладі з англійської на українську мову» (у співавторстві з Н. С. Кудрявцевою) [24, с.43-45].

Структура роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕРМІНОЛОГІЯ ТЕХНІЧНИХ ІНСТРУКЦІЙ

1.1. Особливості технічних інструкцій

Сьогодні мова, особливо мова, яка використовується в науково-технічній літературі, має важливе значення, оскільки вона є частиною загальноприйнятої літературної мови, яка виконує як специфічні, так і загальномовні функції. Одним із прикладів цих функцій є виконання завдань, пов'язаних із фахівцями з різних галузей, що дозволяє учасникам науково-технічного спілкування спілкуватися та відтворювати пізнавальну діяльність людини. У зв'язку зі швидким розвитком науки та технологій зростає потреба в кращому розумінні не лише всієї науково-технічної літератури, але й у покращенні передачі інформації. Це можливо завдяки терміносистемам, розробленим у різних галузях [20, с. 16-25].

Що стосується супровідних технічних текстів, читач повинен знати інструкцію перед початком експлуатації пристрою, щоб максимізувати користь. Але є моменти, коли це не так. Користувач побутової техніки може звернутися до технічного тексту у випадку виникнення проблеми чи поломки пристрою. Через чітку структуру інструкції з експлуатації та адекватний переклад наявної термінології можна швидко зрозуміти та вирішити проблему. Перекладачі повинні вирішувати багато дискусійних питань, наприклад, збереження змісту оригіналу, аналіз композиційних особливостей текстів-інструкцій і якісний переклад термінологічних одиниць. Одним із найскладніших завдань, з якими стикається український перекладацький простір, є уніфікація правильного перекладу технічних термінів у конкретній галузі в одну терміносистему. Це пов'язано з тим, що вузька науково-технічна лексика не відповідає варіантам фонетики, морфології та лексико-граматики.

Ключовим компонентом технічної документації є технічні інструкції, які надають користувачам покрокові інструкції щодо використання, налаштування, ремонту та обслуговування різних технічних пристроїв і

систем. Вони сприяють правильному та безпечному використанню обладнання, тому їх структура та зміст повинні бути максимально зрозумілими та точними [7, с. 30-35].

У класифікації технічних інструкцій є кілька основних категорій, кожна з яких має певні характеристики:

- Інструкції з експлуатації орієнтовані на кінцевих користувачів і містять докладні інструкції щодо того, як використовувати пристрої або програмне забезпечення. Для кращого розуміння вони часто супроводжують описи функцій, кнопок і можливих налаштувань з ілюстраціями та схемами.
- Інструкції з установки описують процес встановлення технічного обладнання. Вони містять детальні інструкції з використання необхідних інструментів і компонентів, які детально описують кожен етап встановлення, починаючи з підготовки робочого місця.
- Інструкції з обслуговування та ремонту містять деталі про те, як тримати пристрій у робочому стані та усунути потенційні несправності. Такі документи зазвичай включають діагностичні таблиці, схеми та процедури для проведення звичайного ремонту та обслуговування.
- Керівництва для технічних спеціалістів спрямовані на тих, хто працює з технічним обладнанням. Вони надають повну технічну інформацію, специфікації, схеми та детальні інструкції для професійного використання, налаштування та ремонту обладнання.

Структура технічних інструкцій ретельно продумана, щоб зробити їх легкими для сприйняття та забезпечити послідовність викладу. Структура складається з таких компонентів [20, с. 43]:

- Заголовки та підзаголовки групують текст у логічні секції, що полегшує навігацію. Через чітку ієрархію заголовків користувачі можуть швидко знайти потрібну інформацію.
- Покрокові інструкції з нумерацією пояснюють, що користувач повинен зробити. Щоб зробити текст легшим для розуміння та уникнути помилок, вони часто супроводжуються ілюстраціями або фотографіями.

- Попередження та примітки виділяють важливі застереження та додаткову інформацію, щоб допомогти уникнути травм або пошкоджень обладнання. Такі елементи привертають увагу користувача до інформації, яка є життєво важливою.
- Дані візуально представлені за допомогою таблиць і графіків, що полегшує їх сприйняття та аналіз. Вони покращують розуміння технічних характеристик, порівняння параметрів і інших важливих елементів.
- Документ містить глосарії та індекси, які містять перелік термінів і понять, використаних у ньому, а також пояснення для кожного з них. Це дозволяє користувачам швидко знайти відповіді на терміни та поняття, які їм важко зрозуміти.

Технічні інструкції є важливою частиною технічної документації та мають структуру та типологію, які можна знайти. Вони мають структуровані інструкції з експлуатації, установки, обслуговування та ремонту. Цей набір інструкцій робить використання технічного обладнання безпечним і правильним [20, с. 23-30].

Тексти-інструкції, які використовуються для роботи з електронними та електричними пристроями, мають багато лексичних особливостей, які можуть викликати певні труднощі та помилки під час перекладу.

Переклад технічних інструкцій на українську мову вимагає особливої уваги до точної передачі змісту, збереження термінологічної відповідності та правильного відтворення стилю. Відсутність прямих відповідників для деяких технічних термінів, необхідність врахування мовних норм і можливі варіанти перекладу є основними проблемами. Уніфікація та стандартизація термінології сприяють зрозумілості та однозначності технічного тексту. Крім того, слід бути обережним із калькуванням з англійської або інших мов, оскільки це може призвести до семантичних помилок. Інструкції повинні бути простими, чіткими та зрозумілими для користувача. Таким чином, щоб виконати свою основну мету — надавати користувачеві точну інформацію, перекладач повинен максимізувати функціональність перекладу [8, с. 40-51].

У світі технологічні досягнення продовжують зростати. Через те, що нові пристрої, апарати та пристрої часто з'являються на споживчому ринку, необхідно знати, як ними користуватися, щоб вони правильно працювали. Це означає, що треба знати, що робити, щоб вони правильно працювали. Це означає, що текст інструкції необхідно перекласти на мову одержувача. Перекладачі в основному зосереджуються на тому, щоб зміст оригіналу подавався правильно. Немає нічого, що не можна перекласти, і це дуже складно. Це може статися через погане знання мови оригіналу або виникає відповідників. Особливо це застосування перекладу матеріалів, пов'язаних із технологіями та наукою. Переклад таких текстів є надзвичайно складним завданням, оскільки вони мають стильність і лаконічність, а також не містять детальних пояснень. Таким чином, перекладач повинен вирішити цю проблему самостійно.

Тексти повинні бути розділені на дві категорії: ті, що готуються до видання, і ті, що не готуються до видання. Документи, які не готові до видання, можуть використовуватися для організації цілей, таких як отримати загальне розуміння тексту та інших цілей. Документи, які готуються до видання, включають каталоги товарів, які необхідно перекласти, зверстати, надрукувати та розповсюдити. Проектні та рекламні інструкції, інструкції з експлуатації та технічного обслуговування, інструкції з монтажу та експлуатації та інші матеріали також включені. Документація для видання повинна бути найвищої якості. Вона повинна мати повне розуміння літератури та повне розуміння інженерії. Вам потрібно дотримуватися всіх правил редакційно-видавничого оформлення [8, с. 19-25].

Перекладач повинен добре знати правила перекладу документації та науково-технічної літератури. Це не випадково, неможливо гарантувати, що переклад науково-технічних текстів, таких як інструкції з монтажу, експлуатації, обслуговування та ремонту обладнання, технічних умов, специфікації деталей і матеріалів, виконаних «у цілому». Технічні тексти містять елементи, які перекладаються за певними правилами. Так, існує кілька

правил для перекладу назв пристроїв і приладів, одиниць вимірювання, розмірів і пунктуації. Неправильний переклад технічного тексту може мати більш важкі наслідки. Наприклад, неправильний переклад інструкції з використанням механізму може призвести до виробничої травми працівника, який обслуговує механізм. Оскільки ці правила не є гарантією високої якості роботи перекладача, їх можна нехтувати під час перекладу науково-технічної літератури та документації. Технічна документація включає стандарти, технічні описи, інструкції з експлуатації та ремонту та інші основні види документів.

Відповідно до Національного статуту України інструкція може бути включена до списку неперіодичних видань, якщо вона містить інформацію. Інструкція — це нормативно-інструктивне видання, яке містить настанови, які детально описують правила правового регулювання в будь-якій сфері діяльності, порядок виконання певного виду робіт або правил користування товарами, послугами тощо [14, с. 1].

«Інструкція з експлуатації» — це тип тексту, який складається з асертивних і апелятивних речей. Виник із повсякденних дискурсів викладання та навчання, і він може бути написаний як у текстовій формі (документи обсягом від однієї до невеликої сторінки), так і в формі книги (посібника). Він надає адресі знання про дії, які йому необхідні для досягнення передбачених цілей за допомогою виробу (технічного приладу, програмного забезпечення тощо) [14, с. 1].

Інструкції до побутової техніки написані у функціональному науковому стилі. Система взаємозалежних мовних засобів, які працюють над певною службою комунікації, називається функціональним стилем мови [17]. Тексти, які поширюють точні факти про певну галузь, вибирають науково-технічний стиль. Інструкції, які встановлюють правила використання пристроїв, апаратів чи машин, є найкращим прикладом таких текстів [14, с. 2].

Тексти, які поширюють точні факти про певну галузь, демонструють науково-технічний стиль. Інструкції про використання пристроями, апаратами

чи машинами є найкращим прикладом таких текстів. Термінологія, пов'язана з цією сферою, часто використовується в науковій та технічній літературі. Термінами називають опис слова та словосполучення, які визначають певні поняття та предмети, з якими працюють експерти в одній галузі науки чи техніки. Як частина технічної документації, технічні інструкції відрізняються певними стилістичними та жанровими характеристиками, що відповідають їхньому призначенню та цільовій аудиторії [4, с. 35]:

- Стилiстичнi характеристики: оскільки технічні інструкції мають об'єктивну мету передачі чітких і точних інструкцій, вони використовують формальний стиль. У таких документах відсутні емоційні висловлення та особисті оцінки, що робить їх об'єктивними та надійними.
- Жанрові характеристики: жанр інструкції є важливим для технічних інструкцій, оскільки він надає конкретні вказівки щодо виконання певних операцій або дій. Вони структуровані за принципом послідовності кроків, які користувач повинен виконати, що робить їх простими для розуміння та виконання.
- Точність і чіткість формулювань: кожне інструктивне керівництво повинно бути для кінцевого користувача чітким, зрозумілим і однозначним, щоб запобігти непорозумінню та помилкам.
- Використання візуальних матеріалів: схеми, діаграми, малюнки та інші візуальні матеріали часто використовуються для покращення розуміння інструкцій. Ці візуальні матеріали також доповнюють текст і роблять процес виконання інструкцій більш ефективним.

1.2. Зручність використання інструкцій як основний принцип укладання та перекладу технічних інструкцій

Особливості використання іноземних мов в інструкціях до побутової техніки можуть варіюватися залежно від мови, культурних норм і стандартів перекладу. Інструкції на побутову техніку часто включають технічні терміни,

які можуть бути складними для перекладу. У різних мовах можуть використовуватися запозичення або власні терміни. Англійська часто використовується як базова мова для створення інструкцій, тому в багатьох мовах можна зустріти кальки або терміни, взяті без перекладу. Лексика і технічні терміни в інструкціях на побутову техніку мають свої особливості, що допомагають забезпечити точність і зрозумілість для користувачів.

Сучасна побутова техніка часто постачається з інструкціями на кількох мовах. Це може створювати труднощі в перекладі та адаптації, оскільки деякі мови вимагають більшої кількості слів для точного передавання тієї ж інформації. Наприклад, англійська мова у Великій Британії та США може мати різні терміни для тих самих предметів (наприклад, *tap* і *faucet* для позначення крана), що вимагає різних підходів до перекладу [26, с. 45-49].

Більшість виробників побутової техніки працюють на міжнародному ринку, тому необхідно створювати інструкції для користувачів з різних країн. Використання кількох мов дозволяє виробникам забезпечити доступ до інструкцій для широкого кола клієнтів. У багатьох країнах законодавство вимагає наявності інструкцій місцевою мовою. Це особливо важливо в країнах Європейського Союзу, де пристрій, який продається в різних країнах, повинен мати інструкції відповідними національними мовами [9, с. 31]. Наприклад, інструкції до техніки, що продається в Німеччині, Франції та Іспанії, повинні бути перекладені німецькою, французькою та іспанською мовами відповідно.

Інструкції кількома мовами підвищують зручність користувачів, особливо у випадку, якщо вони володіють кількома мовами або купують техніку в іншій країні. Це також допомагає уникнути мовних бар'єрів і забезпечити точне розуміння інструкцій з використання техніки. У багатомовних інструкціях використовуються стандартизовані терміни й фрази для кожної мови, що спрощує переклад і підтримку актуальності документації. Це також гарантує, що всі користувачі отримають однакову інформацію незалежно від мови. Часто виробники включають універсальні символи та піктограми, які полегшують розуміння інструкцій навіть без тексту, що є

зручним для користувачів, які можуть не бути добре ознайомлені з мовою документа [5, с. 34].

Неякісні переклади можуть призвести до неправильного тлумачення інструкцій. Тому переклади мають бути виконані професійними перекладачами з урахуванням технічних термінів. Деякі терміни або фрази можуть не мати точного еквівалента в іншій мові, що вимагає адаптації та локалізації тексту. В епоху цифрових технологій інструкції часто публікуються на веб сайтах виробників у цифровому форматі. Це дозволяє користувачам легко знаходити інструкції потрібною мовою або отримувати оновлення документації в разі внесення змін. Крім того, виробники можуть використовувати мобільні додатки для доступу до інструкцій на різних мовах через QR-коди на самій техніці.

Зручність використання технічних інструкцій має велике значення для кінцевого користувача, оскільки вона впливає на ефективність та швидкість виконання завдань. Інструкція повинна мати добре продуману структуру з логічними розділами і підрозділами. Це дозволяє користувачеві легко знайти потрібну інформацію. Оформлення має включати: зміст; заголовки та підзаголовки; нумерацію кроків; виділення важливих моментів (жирний шрифт, курсив). Мова інструкції має бути простою і зрозумілою. Уникайте складних технічних термінів, якщо їх можна замінити більш зрозумілими словами. Якщо спеціальні терміни необхідні, вони повинні бути чітко пояснені або супроводжені примітками чи глосарієм. Кроки чи дії мають бути описані в логічному і хронологічному порядку, щоб користувач міг слідувати їм без плутанини. Це особливо важливо для інструкцій, які пояснюють, як виконати конкретні дії чи встановити обладнання. Візуальні елементи (схеми, малюнки, фотографії, графіки) допомагають краще зрозуміти інструкцію. Вони мають бути чіткими, детальними та розміщеними поруч із відповідним текстом. Зображення важливо підписувати для уникнення непорозумінь [16, с. 29-35].

Для полегшення читання важливо використовувати читабельні шрифти, оптимальний розмір тексту, достатні інтервали між рядками і абзацами, а

також відступи для різних частин інструкції. Усі важливі моменти, такі як попередження про небезпеку або важливі примітки, мають бути виділені в тексті, щоб користувач відразу звернув на них увагу. Це може бути зроблено через кольорове виділення, знаки оклику або інші графічні елементи. Інструкції повинні бути доступні в різних форматах — як друківані, так і електронні (PDF, веб-версії, мобільні додатки). Це дозволить користувачеві вибрати найбільш зручний спосіб використання. В електронних версіях інструкцій має бути передбачений пошук по тексту для швидкого знаходження необхідної інформації. Перед остаточним випуском інструкцій корисно провести тестування на невеликій групі користувачів. Це дозволить виявити недоліки, незрозумілі місця або помилки в інструкції і покращити її якість [25, с.35].

У підсумку, зручні інструкції мають бути зрозумілими, логічно структурованими, легко доступними та з підтримкою візуальних матеріалів. Це забезпечить користувачеві легкість і швидкість у виконанні необхідних дій. Багатомовні інструкції можуть збільшувати обсяг документів, що постачаються разом з технікою. Виробники часто намагаються оптимізувати обсяг, надаючи окремі розділи або блоки для кожної мови, щоб спростити навігацію. Техніка від таких міжнародних брендів, як Samsung, LG, Bosch, часто постачається з інструкціями на декількох мовах. Наприклад, інструкція до холодильника може містити 10 і більше мов, таких як англійська, німецька, французька, іспанська, італійська, польська, українська, російська тощо. Багато інструкцій також доступні в цифровому вигляді або у вигляді коротких відеоінструкцій на різних мовах [32, с. 43-50].

Переваги мультимовних інструкцій наступні — це полегшення експлуатації для глобальних користувачів. Виконання вимог законодавства різних країн. Підвищення рівня безпеки завдяки точному розумінню інструкцій. Таким чином, мультимовні інструкції є важливим компонентом сучасної побутової техніки, що полегшує її використання на глобальному ринку й робить техніку доступнішою для різномовних споживачів.

1.3. Терміни в технічних інструкціях

Терміни в інструкціях — це спеціалізовані слова або вирази, які використовуються в різних мовах без перекладу або з мінімальними змінами. Вони здебільшого стосуються технологій, міжнародних брендів і нових концепцій, що швидко поширюються по всьому світу. Особливість мультимовних термінів полягає в тому, що вони зрозумілі в різних країнах та культурах, що робить їх універсальними. Терміни найчастіше зустрічаються у сфері технологій і цифрових технологій. Оскільки багато технологій вперше з'являються в англійськомовних країнах, терміни або залишаються без перекладу, або адаптуються до інших мов [3, с.13].

Термін у певній галузі знань називається технічним терміном. Вузкоспеціалізовані технічні терміни поділяються на три категорії:

- терміни, які описують іноземні явища, які співпадають з умовами мови перекладу, і переклад і розуміння яких не є надто складними;
- терміни, які описують іноземні речі, які не перекладаються, але мають спільні термінологічні еквіваленти в перекладі; переклад термінів цієї групи має велике значення, оскільки він дозволяє розрізнити загальне значення терміна від його окремих значень.
- Терміни, які описують іноземні події, які не мають загальноприйнятих термінологічних еквівалентів у мові перекладу, є найбільш складними для перекладу, оскільки правильний переклад не може бути зроблений без ретельного етимологічного аналізу кожної з їхніх складових.

Wi-Fi — бездротова технологія передачі даних; *Bluetooth* — стандарт бездротового обміну даними; *USB* — універсальна серійна шина для передачі даних; *Smart* — використовується для опису розумних пристроїв (*smartphone*, *smart TV*). Багато міжнародних брендів, що займаються побутовою технікою, мають власні фірмові назви, які перетворюються на мультимовні терміни. Вони залишаються незмінними незалежно від мови інструкцій. *Google* — як

бренд або дія ("загуглити"); *iPhone* — назва смартфона *Apple*; *Windows* — операційна система від *Microsoft*.

Термінологія в програмуванні та ІТ в інструкціях до телевізорів є ще однією сферою, де мультимовні терміни є невід'ємною частиною. Програми та програмне забезпечення часто використовують англійські терміни незалежно від мови користувача; *Login* — вхід до системи. *Update* — оновлення програмного забезпечення; *Bug* — помилка в програмі. В області мультимедіа також часто використовуються терміни, які залишаються незмінними для різних мов, особливо коли йдеться про цифрові формати й нові технології. *Streaming* — потокова передача даних, *Podcast* — цифровий аудіофайл або серія, що поширюється в Інтернеті, *4K* — формат високої роздільної здатності зображення [19, с. 23].

Переваги термінів полягають у створенні єдиного стандарту розуміння термінів по всьому світу. Користувачам не потрібно вивчати нові терміни для кожної мови, нові технології та концепції швидше поширюються через використання загальновідомих термінів. Мультимовні терміни роблять інструкції на побутову техніку зрозумілішими для користувачів з різних країн і значно полегшують глобальну комунікацію у сфері технологій.

Технічні інструкції для побутової техніки часто уникають складних наукових або технічних термінів, оскільки їх мета — бути зрозумілими для широкого кола користувачів. Однак, у рідкісних випадках, коли йдеться про будівництво, встановлення або використання техніки, яка має відношення до геології або впливу на будівельні структури, можуть з'являтися деякі терміни, пов'язані з тектонікою. У інструкціях для побутових приладів, які встановлюються у районах з підвищеною сейсмічною активністю (наприклад, кондиціонери, бойлери, великі холодильники), можуть зустрічатися рекомендації щодо встановлення або зміцнення конструкцій з урахуванням сейсмічної небезпеки. У випадку побутових пристроїв, що потребують стійкої установки, таких як великі системи вентиляції або опалення, можуть бути згадані базові вимоги до фундаменту або будівельної конструкції, на яку буде

встановлено пристрій. Для пристроїв, що можуть створювати вібрації (промислові пральні машини, великі холодильники, системи вентиляції), інструкції можуть містити згадку про вплив вібрацій на будівельні конструкції. Якщо інструкції стосуються встановлення або використання обладнання, пов'язаного з геотермальними системами (наприклад, геотермальні насоси), то можуть бути згадані терміни, що стосуються глибини залягання ґрунту або властивостей земної поверхні. Технічні інструкції для побутової техніки є невід'ємною частиною кожного пристрою, забезпечуючи користувачів інформацією щодо правильного використання, встановлення, технічного обслуговування та безпеки. Вони допомагають уникнути помилок під час експлуатації та забезпечують тривалу й безперебійну роботу техніки [26, с. 28].

Правильне вживання термінів у технічних інструкціях забезпечує їх зрозумілість та ефективність. Для цього потрібно дотримуватися стандартів, використовувати точні, однозначні та усталені терміни, а також адаптувати їх до мовних і професійних вимог української мови.

Висновки до розділу 1

Таким чином, стилістичні та жанрові елементи технічних інструкцій мають вирішальне значення, щоб переконатися, що вони ефективні та зрозумілі кінцевому користувачу. Науково - технічна література відзначає певну структуру речень. Це пояснюється тим, що науково-технічні тексти часто містять доповідь, яка не ведеться від конкретної особи, оскільки вони спрямовані на певне когнітивне повідомлення [3, с.13].

Стилістичні та лексико-граматичні особливості науково-технічних матеріалів безпосередньо впливають на їх комунікативний характер, який вимагає перекладу, щоб користувач міг їх зрозуміти. Підводячи підсумок, перекладачам, які перекладають науково-технічну літературу та документацію, необхідно знати та уміло використовувати стилістичні та лексико-граматичні стандарти, необхідні для виконання перекладу. Слід звернути увагу на те, що необхідно продовжувати копітку роботу з накопичення досвіду перекладу науково-технічної літератури та документації, а також розроблення нових правил, щоб переконатися, що переклади є високоякісними та зрозумілими для реципієнтів мови перекладу. Таким чином, предметом подальших досліджень буде дослідження стилістичних особливостей перекладу науково-технічних текстів.

Технічні інструкції для побутової техніки часто не містять складних наукових або технічних термінів, оскільки їх мета полягає в тому, щоб вони були зрозумілими широкому колу користувачів. Але іноді терміни, пов'язані з тектонікою, можуть з'явитися, коли йдеться про будівництво, встановлення або використання техніки, яка дозволяє геологію або вплив на будівельні структури.. Щоб зробити інструкції побутової техніки точними та зрозумілими для користувачів, лексика та технічні терміни, які використовуються в них, мають свої особливості [32, с. 25-30].

За допомогою сучасних технологій можна інтегрувати мультимовні інструкції в інтерфейси самих пристроїв. Наприклад, сучасні «розумні»

пристрої, такі як пральні машини та холодильники, можуть мати дисплеї, на яких інструкції можна читати в обраній вами мовою. Щоб задовольнити аудиторію, яка проживає в багатьох країнах, інструкції часто подаються кількома мовами.

Зазвичай вони включають основні європейські мови (англійська, німецька, французька, італійська), а також мови ринків, на які виходить техніка (наприклад, українська, російська, польська). Для зручності й швидкого розуміння інструкції часто супроводжуються піктограмами: знаки безпеки, вказівки до кнопок, попередження. Такі символи допомагають подати інформацію наочніше й зменшити кількість тексту, що важливо в багатомовних інструкціях.

Окрім паперових варіантів, дедалі частіше виробники надають доступ до інструкцій в цифровому вигляді (PDF-файли, вебсайти або мобільні додатки). QR-коди на упаковці або на самому пристрої можуть перенаправляти користувачів на вебсайт з інтерактивними інструкціями або відео-уроками. Інструкції для смарт-пристроїв можуть бути більш складними і включати інформацію про підключення до інтернету, налаштування додатків, інтеграцію з іншими пристроями (через Bluetooth, Wi-Fi або інші протоколи) [32, с. 41].

Чіткі інструкції допомагають уникнути аварійних ситуацій та небезпечних умов експлуатації. Правильне налаштування й експлуатація техніки гарантує її тривалу й ефективну роботу. Детальна інформація щодо усунення несправностей зменшує кількість непотрібних викликів сервісних центрів. Технічні інструкції є важливим компонентом сучасної побутової техніки, допомагаючи користувачам максимально ефективно й безпечно використовувати пристрої.

РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

2.1. Загальнонаукові та вузькогалузеві терміни в технічних інструкціях

У технічних інструкціях часто використовуються загальнонаукові терміни, оскільки вони допомагають забезпечити чітке та зрозуміле спілкування між спеціалістами різних галузей. Модель – спрощене представлення об'єкта, процесу або системи для їх дослідження або опису, оптимізація – процес вибору найкращого варіанту серед можливих за певними критеріями, параметр – величина, що характеризує певну властивість або аспект об'єкта або системи. Терміни є ключовими для розуміння інструкцій і їх точного виконання. Вони дозволяють уникнути неоднозначностей при описі процесів або вимог до обладнання чи технологій [12, с. 11-17].

У технічних інструкціях англійською мовою також широко використовуються загальнонаукові терміни для опису процесів, властивостей та методів використання побутової техніки, в нашому дослідженні телевізорів. Дані терміни використовуються для опису базових технологій, які лежать в основі роботи телевізора, і допомагають користувачам зрозуміти, як налаштувати та оптимізувати його для найкращого досвіду перегляду.

Model – спрощене уявлення системи або процесу, що допомагає його вивченню чи аналізу.

Optimization – процес знаходження найкращого варіанту серед можливих відповідно до визначених критеріїв.

Parameter – змінна або характеристика параметрів побутового приладу, що використовується для опису системи або процесу.

Standard – затверджений зразок або критерій для порівняння або оцінки. Як бачимо, ці терміни мають універсальний характер і застосовуються в різних технічних інструкціях, наукових статтях та технічній документації,

забезпечуючи точність і зрозумілість переданої інформації. У технічних інструкціях для телевізорів використовуються як специфічні технічні, так і загальнонаукові терміни для опису принципів роботи, характеристик і налаштувань пристрою.

- Резолюція (*Resolution*) – кількість пікселів, з яких складається зображення на екрані, зазвичай виражається у форматі горизонтальних і вертикальних пікселів (наприклад, 1920x1080).

- Контрастність (*Contrast Ratio*) – співвідношення між найяскравішими і найтемнішими точками на екрані, що впливає на якість зображення.

- Частота оновлення (*Refresh Rate*) – кількість разів на секунду, коли зображення на екрані оновлюється. Вимірюється в герцах (Hz).

- Калібрування (*Calibration*) – процес налаштування параметрів зображення (кольорів, яскравості, контрастності) для досягнення оптимальної якості.

- Синхронізація (*Synchronization*) – процес узгодження роботи компонентів телевізора з зовнішніми джерелами сигналу (наприклад, з приставкою чи інтернетом).

- Інтерполяція (*Interpolation*) – технологія поліпшення якості зображення шляхом додавання нових пікселів або кадрів між існуючими для плавності руху або підвищення роздільної здатності.

- Модуляція (*Modulation*) – процес передачі сигналу від джерела до телевізора, зміною параметрів хвиль для передачі даних.

- Фільтрація (*Filtering*) – процес видалення шуму або небажаних сигналів для покращення якості аудіо або відео.

- Декодування (*Decoding*) – процес перетворення сигналу в формат, який може бути відтворений телевізором (наприклад, декодування цифрового телевізійного сигналу).

- Потік даних (*Data Stream*) – потік аудіо- або відеоданих, які передаються через інтернет або кабель для відтворення на телевізорі.

Загальнонаукові терміни використовуються у технічних інструкціях для забезпечення зрозумілості та точності передачі інформації. Вони допомагають описувати процеси, характеристики та взаємодії об'єктів у технічному середовищі [22, с. 35]. Аналіз є процесом розгляду або вивчення чого-небудь детально, зазвичай з метою визначення його складових частин. Синтез — процес поєднання окремих елементів або даних у єдине ціле, а от оптимізація це процес пошуку найкращого рішення серед можливих варіантів. І процесом називають сукупність взаємопов'язаних дій або подій, що призводять до результату. Використання таких термінів у технічних інструкціях дозволяє створити уніфіковані стандарти та забезпечити точність у розумінні процесів.

Вузькогалузеві терміни в інструкціях до телевізорів стосуються специфічних технологій, функцій і параметрів, які характерні саме для цієї сфери. Такі терміни можуть бути малознайомими для широкої аудиторії, тому часто потребують пояснення або точного стандартизованого перекладу. Нижче розглянемо приклади вузькогалузевих термінів, які часто зустрічаються в інструкціях для телевізорів:

1. *HDR (High Dynamic Range)* – технологія, яка покращує динамічний діапазон зображення, дозволяючи відображати більше деталей у темних та світлих ділянках екрану. Це забезпечує яскравіші та контрастніші кольори.
2. *OLED (Organic Light Emitting Diode)* – тип дисплеїв, в яких органічні світлодіоди випромінюють світло без потреби у додатковому підсвічуванні. Це дає високу контрастність, насиченість кольорів та можливість відображення глибоких чорних відтінків, що є важливими для якісного зображення.
3. *QLED (Quantum Dot Light Emitting Diode)* – технологія, яка використовує квантові точки для створення більш яскравого та насиченого кольору, особливо в світлих зонах. Вона забезпечує високу яскравість і точність відтінків, що робить зображення більш реалістичним.
4. *Local Dimming (локальне затемнення)* – технологія, що дозволяє телевізору зменшувати яскравість окремих ділянок екрану для кращого відображення

чорного кольору, що сприяє підвищенню контрастності та глибини зображення.

5. *4K UHD (Ultra High Definition)* – роздільна здатність екрана, що відповідає близько 3840 на 2160 пікселів, яка є значно вищою за традиційне *Full HD*. Це забезпечує вищу чіткість зображення і більший рівень деталізації.
6. *HDMI ARC (Audio Return Channel)* – технологія, що дозволяє передавати аудіосигнал від телевізора до аудіопристроїв (як-от звукові панелі) через кабель HDMI. Це спрощує підключення, зменшуючи кількість необхідних кабелів.
7. *Dolby Vision* – формат HDR, розроблений компанією Dolby, який забезпечує покращену якість зображення завдяки динамічному метаданню, що регулює параметри кожного кадру для найкращого зображення.
8. *Motion Rate (частота оновлення зображення)* – технологія, що визначає, як швидко змінюються кадри на екрані, щоб зробити рухи більш плавними. Цей показник є важливим для перегляду спортивних подій або динамічних сцен.
9. *Smart TV* – функція, яка надає доступ до Інтернету та різноманітних програм, що дозволяє користувачам переглядати онлайн-контент, стримінгові сервіси, користуватися соціальними мережами тощо.
10. *CEC (Consumer Electronics Control)* – функція управління споживчою електронікою, яка дозволяє керувати декількома пристроями, підключеними через *HDMI*, за допомогою одного пульта дистанційного керування.

Особливості перекладу вузькогалузевих термінів в збереженні оригінальної аббревіатури, тому що багато термінів, як-от *HDR* чи *HDMI*, часто залишаються в оригіналі, щоб уникнути їх плутанини. Оскільки такі терміни можуть бути малозрозумілими, варто додати короткі пояснення в дужках або виносках, особливо для нових або складних технологій.

2.2. Структурно-семантичні особливості технічних термінів в англійській та українській мовах

2.2.1. Морфологічна будова технічних термінів

Прості терміни здебільшого позначають базові поняття, які не потребують детальної морфологічної розробки. Похідні терміни утворюються за допомогою додавання префіксів або суфіксів до кореня слова. Суфікси та префікси можуть додавати термінам певного значення або вказувати на тип дії, предмета, або процесу. Префікси додаються перед коренем і змінюють його значення. Вони часто використовуються для вказівки на негативні, зворотні або підсилені значення, наприклад [35, с. 35-45]:

- *декодування* (де- вказує на зворотність дії)
- *перезавантаження* (пере- вказує на повторну дію)

Суфіксальні терміни це терміни, в яких суфікси додаються до основи або кореня слова для утворення нових термінів, які позначають конкретні дії, властивості або процеси, наприклад:

- *оператор* (суфікс -тор вказує на особу або пристрій, що виконує дію)
- *калькулятор* (суфікс -тор)
- *реакція* (суфікс -ція вказує на процес)

Складні терміни утворюються шляхом поєднання двох і більше коренів, які можуть належати до однієї або різних галузей знань. Вони часто використовуються для позначення складних процесів або явищ, наприклад:

- *електромагнетизм* (електро- + магнетизм)
- *фотосинтез* (фото- + синтез)
- *гідродинаміка* (гідро- + динаміка)

Складні терміни є дуже поширеними в технічних науках і дозволяють точно описувати об'єкти чи явища, що поєднують кілька аспектів. Аббревіатури і акроніми утворюються шляхом скорочення кількох слів до перших літер або

складів. Це робить терміни компактнішими та зручнішими для використання, особливо у випадку довгих термінів, наприклад:

- *ГІС* — геоінформаційна система
- *РАДАР* — радіолокація і визначення дальності
- *ЦАП* — цифро-аналоговий перетворювач

Абревіатури широко використовуються в технічних інструкціях і наукових текстах для скорочення часто вживаних термінів. Комбіновані терміни поєднують елементи з різних мов, часто з латини або грецької, з національною мовою. Такі терміни зберігають свою міжнародну зрозумілість і дозволяють адаптувати термінологію до сучасних потреб, наприклад:

- *телекомунікація* (від грец. теле — «віддалено» + лат. комунікація)
- *біоінженерія* (від грец. біо — «життя» + інженерія)

Комбіновані терміни часто використовуються в нових наукових і технічних сферах, де відбувається активне запозичення термінів. Багато технічних термінів є запозиченими з інших мов, зазвичай англійської, латини або грецької [34, с. 28-34]. Вони не змінюються морфологічно і використовуються в оригінальній або дещо адаптованій формі, наприклад:

- *комп'ютер* (з англ. computer)
- *монітор* (з лат. monitor)
- *алгоритм* (з араб. al-Khwarizmi, ім'я математика)

Запозичення часто є необхідними, коли в мові перекладу відсутній відповідний термін. У багатьох випадках один корінь може утворювати кілька термінів за допомогою різних префіксів і суфіксів, що дозволяє створювати терміни для пов'язаних явищ або процесів, наприклад:

- *реактор* → *реакція* → *реактивний*
- *інтеграція* → *інтеграл* → *інтегратор*

Це дозволяє утворювати цілі термінологічні поля навколо одного поняття, що є характерним для наукової мови. Морфологічна будова термінів, що використовуються в інструкціях для телевізорів, має свої особливості, оскільки такі інструкції відносяться до технічної документації [34, с. 45].

Термінологія в них повинна бути точною, зрозумілою та чітко структурованою. Розглянемо основні типи морфологічної будови термінів, які можна зустріти в інструкціях для телевізорів. Прості терміни складаються з одного кореня та є непохідними словами. Вони зазвичай використовуються для позначення базових частин телевізора або функцій, наприклад:

- *екран*;
- *звук*;
- *сигнал*;
- *антена*.

Похідні терміни утворюються шляхом додавання префіксів або суфіксів до кореня. В інструкціях для телевізорів похідні терміни зазвичай описують специфічні функції або характеристики пристрою. Суфікси часто використовуються для утворення слів, що позначають дії, процеси або характеристики, пов'язані з телевізором:

- *налаштування* (суфікс -анн);
- *підключення* (суфікс -енн);
- *передача* (суфікс -ач).

Префіксальні терміни – це терміни, в яких префікси використовуються для утворення термінів, які позначають додаткові дії або характеристики телевізора, наприклад:

- *перезавантаження* (пере- + завантаження);
- *відтворення* (від- + творення);
- *розблокування* (роз- + блокування).

Складні терміни утворюються шляхом поєднання двох або більше коренів. В інструкціях для телевізорів такі терміни часто зустрічаються для позначення технологічних функцій або складових телевізора, наприклад:

- *телетекст* (теле- + текст);
- *відеовихід* (відео- + вихід);
- *дисплейний інтерфейс* (дисплей + інтерфейс).

Складні терміни часто описують взаємодію компонентів телевізора або технологічні функції. У технічних інструкціях для телевізорів часто використовуються аббревіатури для скорочення загальновідомих термінів, які позначають стандарти, технології або режими роботи телевізора, наприклад:

- *HDMI — High-Definition Multimedia Interface;*
- *USB — Universal Serial Bus;*
- *LED — Light Emitting Diode;*
- *HDR — High Dynamic Range.*

Абревіатури значно спрощують передачу технічної інформації, роблячи її компактнішою. Багато термінів, що використовуються в інструкціях для телевізорів, є запозиченнями з англійської мови. Це пов'язано з тим, що більшість технічних інновацій походять з англomовних країн, і нові терміни часто не перекладаються, а запозичуються, наприклад:

- *піксель* (з англ. *pixel*);
- *процесор* (з англ. *processor*);
- *контент* (з англ. *content*).

Запозичені терміни зазвичай стосуються технічних характеристик і функцій телевізорів, які не мають точних відповідників у національних мовах [34, с. 35]. Описові терміни використовуються для позначення складних технічних процесів або характеристик, для яких немає коротких однослівних еквівалентів, наприклад:

- *режим енергозбереження* (складений термін, який описує функцію);
- *мультимедійний контент* (описує тип контенту);
- *оптичний аудіовихід* (описує тип з'єднання).

Такі терміни часто вказують на функції телевізора або його взаємодію з іншими пристроями. Морфологічна будова термінів в інструкціях для телевізорів охоплює прості, похідні, складні слова, аббревіатури, міжнародні терміни та описові конструкції. Це дозволяє точно передавати технічну інформацію, забезпечуючи користувачів зрозумілими та чіткими інструкціями для налаштування й використання телевізора. Морфологічна будова термінів

є різноманітною і включає прості, похідні, складні слова, аббревіатури, акроніми та міжнародні запозичення. Завдяки цій багатій морфологічній структурі, терміни здатні точно передавати технічні та наукові поняття, забезпечуючи зрозумілість і точність у спеціалізованих текстах, таких як технічні інструкції [34, с.35-43].

2.2.2. Лексико-граматичні особливості термінів

Лексико-граматичні особливості термінів в інструкціях для телевізорів відображають специфіку технічного мовлення, з акцентом на точність, стислість та однозначність. Лексичні особливості в інструкціях для телевізорів використовуються терміни з галузі електроніки та технологій, наприклад, *роздільна здатність, піксель, HDMI, Wi-Fi, Smart TV, контрастність*. Ці терміни мають вузькоспеціалізоване значення і використовуються в суворо визначеному контексті. Запозичення з англійської мови, оскільки технології, як правило, розробляються міжнародними компаніями. Наприклад: *Bluetooth, HD, USB, streaming, input*. Ці терміни або залишаються незмінними, або адаптуються фонетично. Широко використовуються скорочення та аббревіатури для зручності, як-от *HD, HDR, USB, HDMI, LED, LCD*. Вони допомагають зменшити обсяг тексту і є зрозумілими для користувачів завдяки усталеному вживанню. Використовуються терміни, які відносяться до конкретних функцій телевізора, як-от *налаштування зображення, режим енергозбереження, цифровий тюнер*. Термінологія здебільшого представлена іменниками, оскільки вони називають пристрої, частини та функції: *екран, канал, роздільна здатність, підключення, налаштування* [31, с. 12].

Широко використовуються іменники з прикметниками або атрибутивні словосполучення для точного опису характеристик: *висока роздільна здатність, цифровий сигнал, аналоговий вихід, широкоформатний екран*. Інструкції часто містять інфінітивні конструкції, що підкреслюють дії або процеси: *натиснути кнопку, підключити кабель, вибрати джерело*.

Інфінітиви використовуються для вказівки дій, які має виконати користувач. Указівки здебільшого містять дієслова в наказовому способі: *натисніть, виберіть, підключіть, ввімкніть*. Це надає інструкції чіткості й визначеності. Часто використовуються безособові конструкції для уникнення вказівки на конкретного виконавця: *необхідно підключити, можна вибрати, потрібно оновити* [31, с. 15]. Це надає тексту нейтрального та офіційного тону. Інструкції містять короткі та чіткі речення, з мінімумом другорядних членів. Це полегшує розуміння і сприйняття інформації. Можна визначити, що лексико-граматичні особливості термінів в інструкціях для телевізорів спрямовані на забезпечення чіткості, точності й однозначності технічних вказівок.

Лексико-граматичні особливості термінів мають важливе значення, оскільки терміни, особливо в науково-технічних текстах, повинні бути точними та однозначними. Терміни зазвичай мають лише одне значення в межах певної наукової або технічної галузі. Це забезпечує точність їх використання. Наприклад, термін *параметр* в математиці та фізиці має чітке визначення. Терміни є нейтральними за змістом і не мають емоційних або оцінних конотацій. Вони використовуються для опису об'єктивних фактів і процесів, без суб'єктивної інтерпретації. Багато термінів запозичені з латини, грецької та інших мов, наприклад, *диференціація, аналогія*. Це характерно для багатьох наукових дисциплін [10, с. 45].

Термінологія в наукових і технічних текстах змінюється повільніше, ніж загальна лексика, оскільки терміни повинні залишатися стабільними для забезпечення постійності наукових знань. Термін завжди точно визначає концепт або явище, без зайвих синонімів або варіативності. Наприклад, терміни *масштаб, вектор, амплітуда*, мають чітко визначене значення. Термін — це переважно іменник, що називає конкретні об'єкти, явища або процеси (наприклад, *гравітація, енергія, інтеграл*). Це дозволяє надавати однозначні назви поняттям. Вони рідко змінюються в контексті за формою, зазвичай вони не мають розмовних або неофіційних варіантів. Наприклад,

слово "ротатор" не має варіантів, що змінюють його форму. Терміни, як правило, не використовують зменшувальні форми (наприклад, *вал* — не *валик*), оскільки це може впливати на точність переданої інформації. Термінологія часто включає складні слова, утворені шляхом поєднання кількох коренів (наприклад, *електромагнетизм*, *гідродинаміка*). Такі слова мають складну морфологічну структуру, але чітко передають наукові концепції. Технічні інструкції часто використовують аббревіатури (наприклад, *ГІС* — географічна інформаційна система), що допомагає скоротити текст і зробити його компактнішим, водночас зберігаючи точність [30, с. 24].

Технічні інструкції і наукові тексти, які використовують терміни, зазвичай побудовані лаконічно і без зайвих описів. Це забезпечує максимальну ефективність і точність інформації. У технічній термінології використання синонімів небажане, оскільки це може призвести до плутанини. Тому автори дотримуються одного терміна для одного поняття. Лексико-граматичні особливості термінів формують основу для ефективної і зрозумілої комунікації у науково-технічному середовищі, роблячи мову інструкцій чіткою і стандартною.

2.3. Стилiстична функція термінів у технічних інструкціях

Стилiстична функція термінів в інструкціях полягає в тому, щоб забезпечити точність, ясність і зрозумілість технічної інформації. Точність – це коли технічні терміни чітко визначають функції та можливості телевізора. Наприклад, такі терміни як *роздільна здатність*, *HDMI*, *HDR* допомагають уникнути двозначностей та неправильного тлумачення.

Уніфікація – це використання стандартних технічних термінів забезпечує однозначне розуміння для різних користувачів по всьому світу. Це дозволяє користувачам легко знайти потрібну інформацію, незалежно від моделі телевізора. Функціональність – це де технічні терміни часто вказують на конкретні дії або можливості пристрою. Наприклад, *підключити через*

Bluetooth або *налаштування Wi-Fi* означають чіткі дії, які користувач повинен виконати. Використання термінів дозволяє зменшити кількість слів, оскільки терміни мають усталене значення і не потребують додаткових пояснень [23, с. 31-42].

В інструкціях часто використовуються англійські терміни або аббревіатури, що мають міжнародне значення, наприклад *USB*, *4K*, що полегшує переклад і розуміння в різних країнах. Ключовою особливістю технічних текстів є часте використання графіки для пояснення та уточнення понять і процесів. У технічних текстах «графіка» може означати графіки, діаграми, схеми, малюнки, фотографії, піктограми та знімки екрана. Всі ці елементи можуть містити певну форму анотації або маркування, щоб вказати назву чогось або надати додаткову інформацію про нього.

Якщо не можливо замінити вихідні текстові підписи на графіку чи діаграмі через те, що текст вбудований у зображення, створіть глосарій термінів чи підписів та їх перекладів. Залежно від тексту та його призначення, можна включити глосарій до перекладеного тексту (корисно для «інформаційних» перекладів) або винести його в окремий документ, який ви повернете разом з перекладом. Другий варіант корисний, якщо текст призначений для публікації, оскільки файл, що містить вихідні написи та їхні переклади, можна надіслати графічному дизайнеру, який відредагує зображення. Стилiстика термінів в інструкціях залежить від мети та аудиторії, на яку розрахований текст. Чіткість та простота це коли використовуються зрозумілі та конкретні терміни. Уникають складних мовних конструкцій, які можуть заплутати користувача. Термінологія повинна бути точною, щоб уникнути неправильного тлумачення. Використовуйте однакові терміни для позначення тих самих понять протягом усього тексту інструкції. Якщо інструкція розрахована на широку аудиторію, варто уникати спеціалізованих термінів або пояснювати їх [23, с. 32-33].

В інструкціях для телевізорів англійською мовою часто використовують стандартизовану термінологію для забезпечення зрозумілості.

Проаналізувавши декілька інструкцій, було виявлено однотипні терміни:

- *Power* – Живлення. Наприклад: *Power On/Off* (Увімкнення/Вимкнення).
- *Input* – Вхід. Відображає вибір джерела сигналу: *HDMI Input, AV Input*.
- *Menu* – Меню. Відкриття або навігація по головному меню телевізора.
- *Settings* – Налаштування. Зазвичай використовується для розділу, де користувачі можуть змінювати параметри телевізора, такі як *Picture Settings* (Налаштування зображення) або *Sound Settings* (Налаштування звуку).
- *Remote Control* – Пульт дистанційного керування. Терміни інструкції щодо використання пульта:
- *Brightness* – Яскравість
- *Contrast* – Контраст. Вказує на налаштування рівня яскравості екрану. Налаштування контрастності зображення.
- *Resolution* – Роздільна здатність. Вибір якості зображення, наприклад, *1080p, 4K*.
- *Volume* – Гучність. Налаштування рівня звуку телевізора.
- *Aspect Ratio* – Співвідношення сторін.

Терміни в технічних інструкціях відіграють важливу стилістичну роль, оскільки забезпечують точність, однозначність та чіткість передачі інформації. Терміни в інструкціях забезпечують точне й однозначне розуміння процесів, процедур та характеристик. Вони допомагають уникнути двозначності, що є надзвичайно важливим для правильного виконання інструкцій. Наприклад, терміни на зразок *модуль, протокол, алгоритм* використовуються для того, щоб конкретизувати технічні параметри або дії, без можливості різного тлумачення.

Терміни дозволяють передавати складні концепції та явища за допомогою одного або кількох слів, уникаючи громіздких пояснень. Це робить інструкції коротшими, але не менш інформативними. Наприклад, замість

розгорнутого опису певної дії можна вживати терміни на кшталт *ініціалізація системи* або *калібрування датчика*. Терміни в інструкціях мають нейтральний характер, позбавлені емоційних або експресивних елементів, що дозволяє створити чіткий та об'єктивний стиль. Наприклад, замість загальних висловлювань на кшталт *дуже важливо* або *критично важливо* вживається точний термін, як-от *необхідно* або *обов'язково*. Термінологія в інструкціях сприяє формалізації та стандартизації інформації, що дозволяє уникнути варіативності в розумінні та виконанні завдань. Це особливо важливо в технічних галузях, де стандарти й протоколи відіграють важливу роль. Терміни, як-от *операційна система*, *контролер*, *функціональний блок*, є частиною стандартизованої мови певних технічних або наукових сфер [15, с. 55].

Терміни часто виконують функцію класифікації та структурування інформації. Вони поділяють об'єкти та явища за категоріями, класами чи типами. Це дозволяє користувачам швидше орієнтуватися в тексті й розуміти, до якої категорії належить той чи інший об'єкт або процес. Багато технічних або наукових понять можуть бути складними для розуміння невідповідними користувачами. Використання термінів у текстах інструкцій спрощує комунікацію, оскільки терміни є концентрованими носіями інформації, і ті, хто знайомий з цією сферою, можуть швидко зрозуміти суть без додаткових пояснень. Наприклад, термін *електромагнітна інтерференція* вказує на конкретне явище, яке добре відоме спеціалістам.

Технічні терміни є універсальними і зрозумілими фахівцям у різних країнах, що полегшує переклад інструкцій і робить їх міжнародно доступними. Багато термінів мають латинське або грецьке походження, що робить їх зрозумілими в різних мовах без суттєвої зміни значення. Терміни насичують текст інструкцій конкретною інформацією, дозволяючи передавати велику кількість даних у компактній форм [11, с. 41]. Наприклад, термін *багатозадачність* одразу вказує на здатність системи виконувати кілька завдань одночасно, що економить час на пояснення. Загалом, терміни

виконують в інструкціях функції, які спрямовані на забезпечення ясності, економічності, стандартизації та нейтральності. Вони допомагають користувачам точно й ефективно виконувати поставлені завдання, мінімізуючи ризик неправильного тлумачення.

Висновки до розділу 2

У розділі була розглянута технічна термінологія, яка складається зі складних багатокомпонентних термінів, які поєднують кілька слів або коренів. Це зумовлено потребою точного опису технічних понять, характеристик чи процесів. Наприклад, терміни на кшталт "локальне затемнення" або "частота оновлення зображення" передають сутність технологічних процесів і параметрів. Багатокомпонентні терміни часто є описовими, що полегшує їх розуміння фахівцями, але потребує адаптації або пояснення для ширшої аудиторії. В технічній термінології багато термінів запозичено з англійської мови, що зумовлено глобалізацією науково-технічного прогресу та появою нових технологій. Наприклад, терміни як *HDR*, *OLED*, *Smart TV* часто залишаються в оригіналі або використовуються як аббревіатури, щоб уникнути перекладу, який може знизити точність або викликати неоднозначність [14, с. 3].

Також багато технічних термінів мають прозору структуру, яка дозволяє зрозуміти значення слова за його складниками. Наприклад, термін "енергоспоживання" одразу вказує на процес споживання енергії, що робить його зрозумілим для користувачів без спеціалізованих знань. Деякі технічні терміни можуть мати декілька значень залежно від контексту (полісемія) або співпадати з іншими термінами за звучанням (омонімія). Це створює додаткові труднощі для перекладу, оскільки потрібно точно знати сферу використання. Наприклад, слово "драйвер" може означати як програму для управління апаратним забезпеченням, так і частину аудіосистеми. Часто у технічній термінології використовуються метафоричні терміни, запозичені з повсякденної мови, щоб створити зрозумілий образ для опису нового поняття. Наприклад, термін *cookies* в інформаційних технологіях метафорично описує невеликі файли, що зберігають інформацію про дії користувача [11, с. 15].

Для зручності технічні терміни часто скорочуються до аббревіатур або акронімів, як-от *CPU* (*Central Processing Unit*) або *RAM* (*Random Access*

Memory). Такі скорочення спрощують спілкування між фахівцями, але можуть потребувати пояснення для пересічних користувачів. Структурно-семантичні особливості технічної термінології зумовлені необхідністю точного опису складних понять, пристроїв та процесів, а також стрімким розвитком технологій. Така термінологія характеризується використанням багатокomпонентних термінів, запозичень, аббревіатур та акронімів, а також застосуванням прозорих, метафоричних чи омонімічних конструкцій для зручного і точного передавання інформації. Ці особливості слід враховувати як у створенні нових термінів, так і при їх перекладі для адаптації в іншомовному середовищі [11, с. 25].

РОЗДІЛ 3. ВІДТВОРЕННЯ ТЕХНІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ІНСТРУКЦІЙ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

3.1. Труднощі перекладу технічної термінології

Однією з найскладніших завдань для перекладача є переклад термінів. Термінологія часто передбачає спеціальні знання, пов'язані з науковою, технічною, юридичною або іншою професійною сферою, і її значення повинні бути точними. Але кілька факторів ускладнюють цей процес. Переклад з однієї мови на іншу є складним розумовим процесом. Перекласти — це процес адекватного відтворення ідеї, вираженої в одній мові, за допомогою іншої мови, зберігаючи її форму та зміст. Це включає такі речі, як культурні відмінності, багатозначність слів, відсутність точних відповідників у різних мовах і поточні тенденції в мові. Переклад термінів вимагає знання обох мов і глибокого розуміння контексту, в якому вони використовуються.

Науково-технічна діяльність є однією з найважливіших сфер діяльності людства. У зв'язку зі швидким розвитком технологій і поширенням науково-технічної інформації переклад науково-технічної інформації стає все більш важливим. Через кілька причин переклад термінів часто викликає проблеми [28. с. 32-38]:

- У деяких мовах терміни можуть не мати прямого еквівалента. Наприклад, терміни, пов'язані з наукою або технікою, які використовуються в англійській мові, можуть не мати синонімів в українській або іншій мові.
- Термін «культурні відмінності» може бути пов'язаний з певними традиціями чи культурою, які не існують у іншій культурі, що ускладнює переклад.
- Необхідно ретельно вибирати правильний переклад, оскільки один і той самий термін може мати різні значення в різних контекстах.

- Коли мова йде про технічні, юридичні або медичні терміни, вони часто використовуються в певних контекстах, що робить переклад залежним від глибокого розуміння певного сектора.
- Перекладач має вибирати між створенням неологізмів або використанням запозиченого слова; це особливо стосується нових термінів, які потрапляють у сферу інформаційних технологій або сучасної культури.
- Синтаксис і граматики різних мов можуть значно відрізнятись структурно, що впливає на те, як терміни передаються в реченні.

Найбільш поширеним лексичним ознакою в науково-технічній літературі є насичення тексту спеціальними термінами та термінологічними словосполученнями. Терміном називають слова або словосполучення, які мають спільні лінгвістичні риси з іншими одиницями словникового складу. Основним елементом, який відрізняє термін від звичайного слова, є значення слова. Терміни стосуються концепцій, які були розглянуті в наукових дослідженнях і відносяться лише до певного розділу науки або техніки. Науково-технічні терміни, які є мовними знаками, які представляють ідеї спеціальної, професійної галузі науки або техніки, складають значну частину науково-технічних текстів і є однією з основних причин, чому переклад є дуже складним. Це пов'язано з їхньою неоднозначністю, національними відмінностями та відсутністю перекладних відповідників для неологізмів. Крім того, терміни, як і інші слова мови, іноді викликають серйозні проблеми через явище багатозначності [18, с. 30].

Термін у одній науці може мати різне значення в іншій. Коли один і той же термін має різне значення залежно від приладу чи пристрою, переклад є складним завданням. Контекст має вирішальне значення при перекладі терміна, який має багато значень. Використання нових термінів (термінів-неологізмів), які ще не зареєстровані в словниках, нерідко створює елемент новизни, який особливо зацікавляє читача в спеціальному тексті. Такі випадки, безсумнівно, можуть поставити перекладача перед серйозними труднощами. Подолання цих проблем вимагає використання термінів, які вже

є усталеними в науці, а також ретельного аналізу описуваного явища. Оскільки в них публікуються найновіші технології та найактуальніші наукові проблеми, перекладач повинен звертатися до періодичних видання. У технічних текстах, крім термінів, використовується певна фразеологія. Наявність певної групи міжнародних слів, які, незважаючи на схожість звучання в різних мовах, відрізняються своєю семантикою та стилістичним забарвленням у кожній мові, є однією з лексичних проблем перекладу науково-технічних текстів. У перекладознавстві ці слова називають «фальшивими друзями перекладача». Складність перекладу слів подібного звучання, також відомих як «фальшиві друзі перекладача», полягає в правильному виборі слова, яке відповідає змісту тексту. Сміслові помилки найчастіше виникають через нехтування контекстом. Саме контекст ліквідує багатозначність слова та конкретизує його значення. Якщо в тексті є помітні лексичні відмінності (наприклад, включення певних термінів або спеціальної лексики), ці відмінності не такі помітні, але вони все ще дуже різноманітні.

Велика кількість поширених складних (здебільшого складнопідрядних) речень, які використовуються для опису логічних відношень між об'єктами, діями, подіями та фактами, є однією з найважливіших граматичних характеристик науково-технічних текстів [6]:

- структура граматики науково-технічних текстів має низку характеристик наявність довгих речень, у яких багато однорядних і другорядних членів. У цьому випадку слова, які залежать від підмета та присудка, часто не співвідносяться з тим, що їх визначає;
- використання атрибутивних слів, які мають кілька значень;
- використання означень, які були створені шляхом стягування цілих синтаксичних груп;
- використання синтаксичних структур, пасивних структур і зворотів;
- наявність пропусків певних службових слів, таких як артикли та допоміжні дієслова, особливо в таблицях, графіках і специфікаціях.

Наукова література, написана різними мовами, має значні граматичні відмінності, пов'язані з граматичними нормами та традиціями наукового письма [23, с. 15].

Розбіжності між мовами, а також різноманітність їхніх граматичних категорій, форм і конструкцій, є основною причиною значних граматичних проблем під час перекладу. При перекладі науково-технічної літератури іноді виникають труднощі через відмінності в синтаксичних системах двох мов. Послідовність елементів висловлювання в мові оригіналу та українській мові може не збігатися. Слід зазначити, що деякі мови, зокрема англійська та німецька, мають граматичну багатозначність. Це означає, що ті ж самі слова можуть бути модальними дієсловами, допоміжними дієсловами або самостійними дієсловами. що також ускладнює переклад.

До граматичних труднощів перекладу також належать граматичні явища мови оригіналу, які відрізняються від функціональних граматичних характеристик перекладу. Крім того, лексика та граматики тісно пов'язані з жанрово-стилістичними проблемами, оскільки тексти мають такі стилістичні характеристики [23, с.1]:

- частотність використання певних слів, пов'язаних із певною галуззю;
- використання певних слів;
- використання певних граматичних структур.

У перекладі науково-технічних текстів виникають жанрово-стилістичні проблеми. Ці проблеми пов'язані з іншими стилістичними та жанровими правилами подання інформації в мові оригіналу та українській мові, а також з особливостями використання слів і сталих образних і необразних словосполучень. Переклад науково-технічних матеріалів на українську мову стикається з такими жанрово-стилістичними проблемами [36]:

- переклад метафоричних термінів;
- переказ образної та необразної фразеології;
- переклад різноманітних кліше;
- наявність різних елементів розмовної лексики в текстах такого типу.

Перекладач повинен перш за все навчитися розпізнавати ці проблеми в науково-технічному тексті, щоб подолати ці труднощі. Крім того, необхідно розвивати навички перекладу різних стилістичних проблем, зберігаючи при цьому норми української мови та жанрові норми культури мови оригіналу. Перекладач повинен не тільки розуміти, але й вміти перекладати ті частини науково-технічного тексту, які викликають найбільші труднощі. Не забувати також про практичну адаптацію оригінального тексту під час перекладу. Переклад науково-технічної літератури залежить від її предмету. Повний переклад будь-якого тексту, особливо науково-технічного, вимагає повного розуміння перекладачем. Перекладач повинен розуміти предметну галузь, до якої призначений текст. Механічне заучування термінів без розуміння їх сутності та без знання самих явищ, процесів і механізмів, про які йдеться в оригіналі, може призвести до великих помилок у перекладі. Перекладач повинен ретельно вивчити галузь, у якій він працює. Тільки після цього він зможе сміливо використовувати відповідні термінологічні словники [27, с. 19].

У процесі перекладу надзвичайно важливо мати повне розуміння змісту речень, смислових зв'язків між реченнями та значення метатекстових елементів, які складають текст. Очевидно, що найбільше граматичних проблем, пов'язаних із перекладом, пов'язані з розумінням синтаксичної структури та морфологічного складу речень як мовних компонентів, які є безпосередніми носіями предметної інформації. Передусім слід прочитати текст повністю, звертаючи увагу на заголовок, оскільки він відображає основний зміст. Після детального вивчення змісту тексту необхідно перекладати речення за реченням. Необхідно враховувати структурний тип речення (складносурядне, складнопідрядне, просте). Щоб зрозуміти синтаксичну побудову речення, важливо звернути увагу на постійний присудок і дієслово з чіткою морфологічною ознакою. Під час перекладу науково-технічного тексту важливо пам'ятати про відмінності в структурі

речень оригіналу та української мови, а також про відмінності в системній організації мов.

Час від часу в процесі перекладу виникає необхідність внести зміни до тексту, які важко передбачити і необхідно точно виконати. Перекладачам часто доводиться не тільки шукати еквіваленти, але й змінювати терміни відповідно до контексту, спираючись на глибоке розуміння мови та галузі, з якою вони працюють. Загальний зміст і контекст нерідко вимагають введення певних слів і опускання інших, а також часткову або повну перебудову речення відповідно до граматичної норми мови, якою здійснюється переклад. Під час перекладу головним пріоритетом має бути адекватність і точність, а також досягнення максимально точного відтворення оригіналу засобами української мови [28, с. 23].

Таким чином, переклад термінів є складним і відповідальним завданням, яке вимагає від перекладача не тільки чудового володіння мовою, але й глибокого розуміння мовних тенденцій, специфіки галузі та культурних контекстів. Перекладач часто стикається з труднощами під час перекладу через відсутність прямих відповідників, багатозначність слів і культурні відмінності. У таких випадках перекладач повинен вирішити, адаптувати чи запозичити терміни. Незважаючи на ці проблеми, правильний переклад термінів є важливим для міжкультурної комунікації та забезпечує точну передачу спеціалізованих знань між мовами та культурами.

3.2. Способи перекладу термінів в технічних інструкціях

Переклад термінів у технічних інструкціях є важливим елементом, що забезпечує зрозумілість і точність передачі технічної інформації. Прямий переклад (калькування) використовується, коли термін можна перекласти шляхом дослівного відтворення. Наприклад: *High Definition (HD)* → *Висока роздільна здатність*, *Smart TV* → *Розумний телевізор*. Однак калькування

застосовується, якщо термін уже має зрозумілий відповідник у мові перекладу і не створює непорозуміння.

Транскрибування і транслітерація. Цей метод полягає у фонетичному або буквальному відтворенні термінів, особливо коли немає точного відповідника в мові перекладу. Часто використовується для сучасних технологій: *Bluetooth* → *Блютуз*, *Wi-Fi* → *Вай-фай*. Цей спосіб перекладу дозволяє зберегти оригінальну форму терміну та забезпечує його міжнародне розуміння. Деякі терміни просто залишають без змін, оскільки вони вже є міжнародно визнаними і використовуються в різних мовах.

USB → *USB*.

HDMI → *HDMI*.

Такі терміни не перекладаються, оскільки є усталеними і зрозумілими для широкої аудиторії. Описовий переклад, коли термін не має точного еквіваленту в мові перекладу, перекладач може використовувати описовий спосіб для пояснення значення терміну. Наприклад: *Streaming* → *Передавання потокового відео в режимі реального часу*. *Backlight* → *Підсвітка екрана*. Описовий переклад часто використовується для нових або спеціалізованих термінів. Спосіб адаптації передбачає адаптацію терміну до культурних та мовних особливостей цільової аудиторії. Наприклад, англійське *TV tuner* можна перекласти як ТВ-тюнер, оскільки слово "тюнер" уже закріпилося в українській мові [14, с. 3].

Змішаний підхід. Часто в інструкціях використовуються терміни, які перекладаються частково, наприклад, перша частина залишається незмінною, а інша перекладається. *LED screen* → *LED-екран*, *Smart TV features* → *Функції Smart TV*. Це дозволяє зберегти оригінальну термінологію і водночас зробити її зрозумілою для користувача.

Уніфікація термінів. Цей спосіб передбачає використання вже усталених перекладів термінів, які прийняті в індустрії або відповідних стандартах. Це важливо для забезпечення послідовності в перекладах

технічних інструкцій. Наприклад: *Resolution* → *Роздільна здатність*. *Contrast ratio* → *Контрастність* [14, с. 1].

Для перекладу технічних термінів важливо враховувати точність і зрозумілість, адаптуючи переклад до технічних і культурних особливостей цільової аудиторії. Вибір методу перекладу залежить від конкретного терміну, його поширеності та рівня спеціалізації.

Описовий переклад використовується у випадках, коли неможливо знайти однослівний або короткий відповідник для терміна. Цей метод дозволяє передати зміст терміна за допомогою опису або роз'яснення. Описовий переклад часто використовується для нових термінів або в ситуаціях, коли термін є надто специфічним для мови оригіналу. Адаптація передбачає перетворення терміна відповідно до культурних або мовних особливостей мови перекладу. Це може бути необхідним для термінів, які мають різні технічні або наукові традиції в різних країнах, наприклад:

- *inch* → *дюйм* (адаптація одиниць виміру)

- *foot* → *фут* (адаптація одиниць виміру)

Адаптація часто стосується одиниць виміру, стандартів або інших технічних понять, які можуть відрізнятися в різних культурах. У деяких випадках використовується комбінація декількох методів перекладу. Це може бути корисно, коли термін має частину, яка легко перекладається, і частину, яку потрібно транслітерувати або описати, наприклад:

- *cloud computing* → *хмарні обчислення* (транслітерація + еквівалентний переклад)

- *bit rate* → *швидкість передачі бітів* (еквівалентний переклад + описовий переклад)

Гібридний переклад дозволяє максимально адаптувати терміни до реалій мови перекладу, залишаючи певні частини терміна у міжнародній формі. У деяких випадках терміни не перекладаються, особливо якщо вони є загальноновизнаними у міжнародній технічній спільноті. Це дозволяє зберегти цілісність термінології, яка може бути зрозумілою в усьому світі.

- *Wi-Fi* → *Wi-Fi*

- *Bluetooth* → *Bluetooth*

Цей спосіб застосовується для брендів, технологій або стандартів, які широко відомі під своїми оригінальними назвами. Для перекладу термінів у технічних інструкціях важливо враховувати контекст, специфіку галузі та цільову аудиторію. Використання різних методів перекладу дозволяє досягти точності та зрозумілості інструкцій, що є критично важливим для ефективної передачі технічної інформації [14, с. 3].

Скорочення та акроніми дуже корисні в багатьох випадках, але вони можуть створювати проблеми як для читачів, так і для перекладачів, залежно від їхньої природи та контексту, в якому вони вживаються. Ми можемо згрупувати аббревіатури та акроніми в кілька категорій. Наприклад:

- Міжнародні організації, такі як НАТО (Організація Північноатлантичного договору), ЄС (Європейський Союз), ВООЗ (Всесвітня організація охорони здоров'я)
- Національна організація, ICTU (Ірландський конгрес профспілок), BSI (Британський інститут стандартів)
- Назви компаній, такі як ICI (Imperial Chemical Industries), RENFE (Red Nacional de los Ferrocarriles Espanoles), AIB (Allied Irish Bank)
- Технічні об'єкти, такі як GMT (середній час за Гринвічем), GP (лікар загальної практики), лазер (підсилення світла за допомогою стимульованого випромінювання)
- Географічні назви, такі як USA (Сполучені Штати Америки), UAE (Об'єднані Арабські Емірати)
- Латинські, такі як q.e.d. (quod erat demonstrandum), тобто (id est)

Спеціальні або спеціально створені аббревіатури, які зазвичай використовуються лише в певному контексті або документі та протягом обмеженого періоду часу. Те, як з ними поводитися, визначається різними контекстуальними факторами, такими як тип і вік тексту, читацька аудиторія, важливість, тривалість життя аббревіатури і наскільки вона відома. У випадку

з абрєвіатурами, що стосуютьсґ міжнародних організацій та, в окремих випадках, національних організацій, вони або залишатимутьсґ незмінними незалежно від мови, або матимуть прийнятні еквіваленти різними мовами [23, с. 3]. Однак спеціальні абрєвіатури або скорочення, які використовуютьсґ в документах виключно для уникнення непотрібних повторень, можна або відтворити мовою перекладу, або зберегти. Перекладіть повну назву мовою перекладу і використовуйте її як основу для створення акроніма в тексті перекладу. Ця стратегія більше підходить для неспеціалізованих акронімів, загальних текстів або спеціальних акронімів. Якщо немає можливості транскрибувати або відновити абрєвіатуру ВЛ, якщо неможливо відновити абрєвіатуру або якщо в тексті є сенс пояснити абрєвіатуру, ви можете замінити абрєвіатуру визначенням. Це досить корисний метод для передачі латинських абрєвіатур і скорочень мовою, де латиниця не використовується або невідома. Поєднання стратегій перенесення та визначення. Зазвичай це потрібно зробити лише один раз у тексті, коли абрєвіатура використовується вперше; після цього абрєвіатура SL може використовуватися самостійно. Набагато менш поширений підхід, який передбачає заміну абрєвіатури на її повну назву в СЛ. Цей підхід буде доречним у текстах вищого рівня, де цільова аудиторія знайома з культурою та мовою оригіналу або зацікавлена в них. Якщо існує офіційний або загальноновживаний переклад повної назви та відповідна абрєвіатура, їх можна використовувати замість абрєвіатури в тексті мовою оригіналу [11, с. 3].

3.3. Аналіз машинного перекладу термінів у технічних інструкціях

Аналіз машинного перекладу технічних термінів за допомогою системи *DeepL* передбачає оцінку якості перекладу, точності використання термінології та збереження контексту. Технічні інструкції часто містять спеціалізовану лексику, що робить їх переклад складним завданням для будь-якої системи, зокрема для машинного перекладу.

Технічні терміни мають однозначні значення, і їх неправильний переклад може призвести до серйозних помилок. *DeepL* використовує методи нейронних мереж, що дозволяє йому з високою точністю перекладати загальноживану термінологію, але у випадку спеціалізованих технічних термінів можуть виникати помилки через контекстуальні складнощі [21, с. 5].

Система *DeepL* добре розпізнає контекст, що важливо для правильного перекладу інструкцій, особливо тих, що мають складну структуру речень або специфічні галузеві терміни. Однак, іноді система може не коректно інтерпретувати контекст або неправильно розставити акценти у складних конструкціях. Важливо враховувати синтаксичні особливості обох мов (мови оригіналу та цільової мови). Добре адаптується до синтаксису багатьох мов, але в технічних текстах він може не завжди правильно передавати конструкції пасивного стану, умовних речень або дієслівних форм, що критично при перекладі інструкцій. Технічні тексти часто потребують не просто перекладу, а й локалізації — адаптації до культурних і регіональних стандартів, і як правило, не враховує ці особливості, що може бути критичним у таких галузях, як виробництво чи медицина, де вимоги до безпеки й процесів можуть відрізнятися залежно від країни [21, с. 3].

Використання *DeepL* може зекономити час, але у випадку з технічними інструкціями часто потрібне постредагування спеціалістами з галузевої термінології. Це пояснюється тим, що машинні перекладачі мають труднощі з багатозначними термінами та складними конструкціями, які важко перекласти автоматично.

Для перекладу технічних інструкцій з використанням рекомендується ретельний аналіз перекладу та його постредагування. *DeepL* є ефективним для загальних технічних термінів і може добре справлятися із простими інструкціями, однак більш складні або вузькоспеціалізовані документи потребують додаткового втручання людини.

Для аналізу було використано переклад інструкцій до телевізорів за допомогою сервісу машинного перекладу *DeepL*. Результати показали як

переваги, так і обмеження цього інструменту при роботі з технічними текстами. *DeepL* продемонстрував високу точність у перекладі загальних технічних термінів і стандартних фраз, які часто зустрічаються в інструкціях. Це стало можливим завдяки тому, що для загальноновживаних термінів і конструкцій *DeepL* використовує великий обсяг даних для навчання, що допомагає створювати адекватні переклади. Наприклад, такі терміни як *екранне меню*, *налаштування яскравості*, *роздільна здатність* були перекладені коректно, без необхідності додаткового редагування [21, с. 3].

Однак з вузькогалузевими термінами, характерними для інструкцій телевізорів, як-от *HDR (High Dynamic Range)*, *HDMI ARC (Audio Return Channel)*, *OLED (Organic Light Emitting Diode)*, *DeepL* часом не справляється на достатньо високому рівні. Ці терміни інколи перекладаються дослівно або залишаються без змін, що не завжди зрозуміло або може потребувати додаткових пояснень. Наприклад, *local dimming* часто перекладається дослівно як "локальне затемнення", що вводить в оману користувача, не знайомого з концепцією даної функції екрана. Багатокомпонентні терміни, особливо ті, що складаються з кількох специфічних слів, часто перекладаються дослівно, що іноді порушує їхню семантичну цілісність. Наприклад, терміни типу *frequency response range* можуть бути перекладені як *діапазон відповіді частоти*, хоча в українській технічній термінології доцільніше використовувати *діапазон частотної характеристики*. Такі неточності виникають через те, що *DeepL* не завжди розпізнає термін як єдине поняття, а перекладає кожне слово окремо.

У технічних інструкціях для телевізорів інколи використовуються терміни, запозичені з інших сфер або метафоричні вирази, як-от *збереження енергії* для економії енергії при роботі пристрою. *DeepL* здатний коректно перекладати такі терміни, якщо вони вже стали стандартними в галузі, але іноді він може відтворити їх дослівно, що змінює зміст. Перекладач добре справляється з окремими реченнями, але при перекладі довгих абзаців з технічними деталями або інструкціями, що включають кілька дій, можуть виникати неточності в послідовності кроків або описі процесів. Наприклад, у

складних інструкціях, що описують налаштування телевізора через меню, машинний переклад іноді сплутує порядок дій або допускає неточності в перекладі назв кнопок та функцій, що може ускладнити розуміння послідовності для користувача [21, с. 3].

Загальний стиль перекладу *DeepL* доволі природний, але для технічного тексту часто бракує лаконічності та нейтральності. В інструкціях до телевізорів важливо дотримуватись точності й простоти, щоб користувачі швидко сприймали інформацію. Звичайно іноді додає зайві слова або використовує менш вдалу синтаксичну конструкцію, що може вплинути на сприйняття тексту.

DeepL загалом добре підходить для перекладу інструкцій, особливо при використанні загальноживаної технічної термінології. Однак при роботі з вузькоспеціалізованими термінами та багатоконпонентними конструкціями потрібно бути обережним і перевіряти точність перекладу. Використання *DeepL* для перекладу технічних інструкцій потребує наступної редакції людиною, особливо для перевірки вузькогалузевих термінів, адаптації складних речень та забезпечення зрозумілості для кінцевого користувача.

3.4. Особливості пост-редагування технічних інструкцій

За останні десять років машинний переклад перейшов від дуже простих розробок до потужного інструмента, який дозволяє швидко перекладати великі обсяги інформації. У наш час технології дають значно кращі результати. Тим не менш, такий переклад, навіть у двох мовах, близькоспоріднених, містить помилки різного типу, починаючи від граматичних помилок і закінчуючи змістовними помилками, тому його не можна використовувати на значному рівні без перевірки людиною. Одним із ключових інструментів у сучасному світі цифрових комунікацій є машинний переклад. Такі системи, як *DeepL*, можуть швидко та досить точно перекладати речі з однієї мови на іншу за допомогою алгоритмів глибокого навчання та

штучного інтелекту. Тим не менш, переклади часто містять стилістичні помилки, неточності або неправильну інтерпретацію контексту, що вимагає додаткового редагування, незважаючи на прогрес у технологіях.

Обсяг роботи залежить від потреб клієнта. Це може включати достатнє виправлення грубих помилок, як це зазвичай роблять, коли пишуться тексти для внутрішніх потреб компанії, або може бути вимога отримати текст, який максимально наближений до того, що написав автор [33, с. 12]:

- Переклад має відповідати оригіналу за змістом;
- Не має містити орфографічних помилок чи одруків;
- Переклад має бути правильним із погляду граматики з урахуванням норм цільової мови;
- У перекладі слід використовувати відповідну термінологію, а також послідовно її дотримуватися;
- Слід коректно виконати локалізацію відповідних елементів (дат, часу, одиниць вимірювання, чисел, валют тощо);
- Стиль тексту має відповідати типу документа;
- У перекладі має бути відтворено форматування оригіналу;
- Слід дотримуватися вказівок за проектом;
- Переклад має легко читатися й відповідати запитам кінцевого споживача.
- Машинний переклад справді забезпечує швидкі результати, хоча часто переклади менш точні та можуть не відповідати контексту.

Процес вдосконалення автоматично перекладеного тексту людиною, щоб зробити його більш природним і відповідним вихідному змісту, називається редагуванням після машинного перекладу. Цей процес зазвичай приділяє велику увагу точності та плавності тексту, щоб запобігти помилкам або невідповідностям. Пост-редагування має вирішальне значення для поєднання високої якості професійного перекладу зі швидкістю та зручністю машинного перекладу. Цей процес важливий для багатьох сфер, включаючи технічну документацію, юридичні тексти, медичні записи та навіть творчі твори, де правильність перекладу може бути життєво важливою [10, с. 25].

- Коригування граматичних помилок у синтаксисі та пунктуації у деяких випадках машинний переклад може неправильно передавати ці елементи, тому редактор повинен виправляти неправильні форми слів, узгодження частин речення, пунктуацію та інші проблеми. Машинний переклад може допускати граматичні та лексичні помилки для виправлення неточностей. У процесі редагування можна виправити ці помилки та зробити текст краще зрозумілим.
- Існує ймовірність того, що стилістичне редагування перекладеного тексту є механічним або неприродним для цільової мови. Редактор вносить зміни, щоб текст звучав плавно, природно та відповідав стилю мови. Переклади, які покращують стилістику, часто виглядають механічними або незграбними. Редактор змінює текст, щоб він звучав природним чином, щоб відповідати стилю оригіналу та цільовій аудиторії.
- Машинний переклад може використовувати не найвдаліші або не зовсім точні слова для корекції лексики. Редактори повинні замінити слова або фрази, щоб переклад був більш точним і відповідним контексту. Редактор може заощадити час, працюючи над автоматично створеним варіантом, вносячи лише необхідні корективи, оптимізуючи продуктивність замість повного перекладу з нуля.
- Щоб переконатися, що після редагування сенс вихідного тексту не змінюється, важливо зберегти зміст і контекст. Це особливо важливо, коли йдеться про термінологію або особливу інформацію. Машина може не враховувати певні контексти або культурні особливості, які потрібно змінити редактором.

Пост-редагування машинного перекладу — це процес поєднання машинного перекладу з редакторами перекладу людини, щоб створити високоякісні переклади після перекладу веб-сайтів. Мета полягає в тому, щоб використовувати програмне забезпечення машинного перекладу для перекладу вихідного тексту на бажану мову, після чого цей текст перевіряється та коригується професійними перекладачами. Редагування

проводиться в кілька етапів. Підготовка має вирішальне значення: спочатку слід проаналізувати оригінал, а потім отримати результат. У машинному перекладі постредактор визначає елементи якості, які необхідні для подальшої роботи. Увага приділяється правильному відтворенню матеріалу. Якщо правильний за змістом і відповідає вимогам замовника, не потрібно переписувати його на власний смак, робота буде неефективною. Наприкінці завершується перевірка термінології та граматики [29, с. 15].

Визначення очікуваних сценаріїв поведінки є ключовим вмінням постредактора. Це стосується вивчення типових помилок кожної системи, яка використовується постредактором. Залежно від принципів побудови та мовної пари кожна система створює текст із певними типовими помилками. Обізнаність із цими помилками дозволяє працювати ефективніше та заощаджувати час на перевірці перекладу. З огляду на те, що постійне вдосконалення може застосовуватися до дедалі більшої кількості галузей і мовних пар, лінгвістам слід подумати про те, щоб доповнити свої навички постредагування. Щоб ефективно використовувати ресурси, замовники повинні знати про їхні переваги та недоліки. Процес починається з машинного перекладу, який використовує мовні моделі та алгоритми для перекладу вихідного тексту на цільову мову. Незважаючи на те, що машинний переклад може виконувати точний і швидкий переклад, все одно можуть виникнути помилки або відсутність нюансів, а також ідіоматичні вирази, які є унікальними для людей. Таким чином, тут важлива роль професійних перекладачів. Вони перевіряють дані машинного перекладу та вносять необхідні зміни, щоб переконатися, що вони точні, відповідні контексту та відповідні культурі.

Кілька переваг використання постредагування машинного перекладу для перекладу вмісту [36, с. 1]:

- Ефективність часу: переклад людиною може зайняти багато часу, особливо для великих проектів. Оскільки більшість перекладів виконується машинами, це дозволяє пришвидшити процеси перекладу.

- Економічна ефективність: переклад людини може бути дорогим, особливо для великих проєктів. Є економічно ефективнішим, оскільки машини роблять перший переклад, а люди лише редагують вихідні дані.
- Масштабованість: дозволяє організаціям легше та швидше обробляти великі обсяги перекладів; це складне завдання для організацій, які покладаються виключно на переклад людьми.
- Підвищення продуктивності: оскільки перекладачам потрібно лише змінювати та покращувати результати машинного перекладу, а не починати з нуля, перекладачі можуть бути більш продуктивними.

Для швидкого процесу редагування потрібна ефективність. Перекладачі повинні вміти швидко визначити, які частини повинні бути змінені, а які можна залишити такими, як є. Щоб забезпечити постійне покращення якості перекладу, важливо регулярно спостерігати та оцінювати результати процесу. Можна контролювати кількість помилок або відхилень у кінцевих перекладах, а також відгуки кінцевих користувачів або клієнтів щодо якості перекладу. Складність розуміння тонкощів і контексту мови є однією з головних проблем машинного перекладу. Машинний переклад зазвичай перекладає слово за словом або фразу за фразою, не враховуючи передбачуваного значення ситуації. Переклади, зроблені таким чином, часто звучать суворо, неприродно або навіть неправильно витлумачені. Таким чином, необхідно втручання людини в процес редагування та вдосконалення машинного перекладу, щоб досягти ідеальної якості перекладу. Процес, який називається постредагуванням машинного перекладу, є подібним до цього. Розуміння контексту та мети перекладеного тексту є одним із способів покращити ефективність редагування. Наприклад, коли перекладається маркетинговий вміст, важливо зосередитися на тому, щоб основне повідомлення та емоційні деталі були збережені. Таким чином, перекладачі можуть зосередитися на зміні цих елементів і виправленні незначних помилок, які не мають значного впливу на основне повідомлення. Компанії можуть знайти проблеми, які потребують покращення, збираючи та аналізуючи ці дані. Це може включати

якість вихідного тексту, продуктивність машинного перекладача чи сам процес редагування [36, с. 11].

Загалом здатність якісно постредагувати розвивається з часом, і досвід є одним із найважливіших факторів продуктивності. Компанія стверджує, що регулярне постредагування може призвести до підвищення продуктивності за приблизно три місяці. Практика та використання відповідних методів є важливими. Після машинного перекладу редагування є важливим кроком для покращення якості автоматично створеного тексту та гарантування точності, стилістичної відповідності та природності перекладу. Оскільки алгоритми не можуть ідентифікувати складні мовні деталі, контекст і культурні відмінності, машинний переклад часто дає лише приблизні результати. У деяких випадках перекладений текст потребує адаптації тону до аудиторії чи жанру, наприклад, коли текст перекладається до технічних документів або художньої літератури. Таким чином, редагування після машинного перекладу є важливим процесом, який гарантує якість тексту та відповідність йому цільовій аудиторії та мові [36, с.3].

3.5. Рекомендації з перекладу термінів в технічних інструкціях до побутових приладів

Такі рекомендації слід брати до уваги під час перекладу науково-технічних текстів. Передусім слід прочитати текст повністю, звертаючи увагу на заголовок, оскільки він відображає основний зміст. Після того, як ви ознайомились зі змістом тексту, вам потрібно перекладати речення за реченням. Враховувати структурний тип речення (складносурядне, складнопірядне або просте). Під час вивчення синтаксичної побудови речення особливо важливо звернути увагу на постійний присудок і дієслово з чіткою морфологічною ознакою. Переклад технічних інструкцій до побутових приладів є важливим для забезпечення того, щоб клієнти правильно використовували техніку. Чітке та зрозуміле повідомлення про

функціонування приладу зменшує помилки у використанні, підвищує рівень безпеки та сприяє довговічності обладнання. Для досягнення цих цілей перекладач повинен не тільки добре володіти мовою, але й добре розуміти технічні терміни та особливості побутової техніки. Переклад технічних інструкцій до побутових пристроїв вимагає точності та зрозумілості [21, с.17-20].

Технічний протокол можна порівняти з рекомендаціями щодо використання інформації, що в ньому міститься. Для технічного перекладу важливо не лише мати професійні знання перекладача, але й мати глибоке розуміння технічної галузі, щоб точно передати певні поняття в технічних документах. Для того, щоб уникнути зайвого застосування запозичених термінів і зробити його більш зрозумілим для користувачів, це рекомендується. Семантичне калькування є одним із двох варіантів. Якщо переклад терміна за допомогою прямого перекладу важкий або незручний, калькування також має бути використано. Коли термін є новим або маловідомим, важливо використовувати описовий переклад. Необхідно мати глибоке розуміння термінології, глибоке володіння іноземною мовою та здатність висловлювати свої ідеї чітко та виразно, зберігаючи форму та стиль оригіналу [13, с. 11]. Зростає попит на перекладачів, які володіють не лише здатністю отримувати, обробляти та висловлювати професійно важливу інформацію, але й ефективно та логічно передавати технічні терміни, а також встановлювати ефективні зв'язки з редакторами та експертами в конкретній галузі. Це пов'язано з обмеженою кількістю перекладачів, які готові працювати в сфері перекладу.

Переклад таких термінів зазвичай виконується різними методами, такими як калькування (наприклад, *PR Edit* — «редагування програми») і транскодування (наприклад, *audio cable* — «аудіокабель»). Крім того, можна використовувати описовий переклад, який пояснює значення терміна більш детально. Наприклад, «кабель для підключення до електромережі змінного струму» є прикладом описового перекладу. Крім того, технічні слова можуть

бути передані шляхом транскрипції (наприклад, кодек «кодек»), транслітерації (наприклад, курсор «курсор»), перестановки частин терміна (наприклад, Time Search «пошук часу») або перекладу частин терміна в конкретну послідовність (наприклад, оптимальна якість відтворення» [31, с. 1]. Переклад нових термінів і термінів, які не мають еквівалентів, здавалося б найкращим методом перекладу з різних методів. Це пов'язано з тим, що це сприяє створенню нової термінологічної одиниці, яка є чіткою та компактною .

Рекомендації для перекладу термінів включають наступні аспекти:

- Щоб зробити інструкцію зрозумілою для широкого загалу, використовувати загальноживані терміни. Уникати непотрібних технічних термінів. Наприклад, якщо це полегшує розуміння, можна використовувати «налаштування з'єднання» замість «синхронізації».
- Стандартизація термінології дотримуйтеся стандартних термінів, які часто використовуються у відповідній технічній документації. Для побутової техніки це можуть бути: «power» «живленн» або «вмикання». «on/off switch» –«вимикач» або «кнопка вмикання/вимикання». «voltage» – «напруга». «water inlet» – «вхід для води». Можна використовувати технічні словники або бази даних термінів для консистентності.
- Збереження смислу термінів уникати дослівного перекладу, який може спотворити зміст. Наприклад:«load sensor» можна перекласти як «датчик навантаження», а не «сенсор завантаження».
- Точність вказівок переконатися, що вказівки не допускають подвійного тлумачення. Наприклад: «Turn clockwise» – «Поверніть за годинниковою стрілкою», а не «крутіть у напрямку годинника».
- Відповідність культурним особливостям враховувати відмінності між країнами у вживанні деяких термінів або фраз. Наприклад, в Україні частіше використовується «розетка», тоді як в англomовних країнах –«power outlet».

- Технічні одиниці використовувати метричну систему (вольти, амperi, літри тощо), якщо це відповідає нормам країни. Наприклад, «3 feet» перекладайте як «0,9 метра», або додавайте примітки.
- Якщо у технічній інструкції є діаграми або графічні позначення, перевірте, щоб вони були правильно марковані мовою перекладу. Іконки, які мають універсальні значки, можна залишити без змін.
- Переклад має бути не лише точним, але й грамотним після перевірки стилю та орфографії. Перевірити текст на пунктуаційні та орфографічні помилки.

Таким чином, якість перекладу технічних інструкцій передбачає точність, зрозумілість і адаптацію тексту до культурних і мовних стандартів цільової аудиторії. Науково-технічні тексти часто містять довгі та складні речення. Таким чином, під час перекладу часто потрібно змінювати структуру речення, перебудовувати його або перегрупувати його частини. Як правило, у реченні спочатку наводиться те, що вже відомо, а потім те, що є найважливішим. Труднощі з перекладом професійних термінів, якими насичені технічні інструкції, пов'язані з такими причинами: терміни є неоднозначними, для неологізмів немає перекладацьких відповідників і терміни є різними на національному рівні. Якщо в науково-технічному тексті є помітні лексичні відмінності (наприклад, наявність спеціальної лексики або термінів), то ці відмінності не такі очевидні з граматичної точки зору, але вони не менш різноманітні. Велика кількість поширених складних (у першу чергу складнопідрядних) речень, які використовуються для опису логічних відношень між об'єктами, діями, подіями та фактами, є однією з найважливіших граматичних характеристик науково-технічних текстів. Залежно від рівня професійних перекладацьких навичок перекладач обирає стратегію перекладу та методи передачі певних термінів рідною мовою. Йдеться про предметні знання, тобто інформацію про понятійний склад певної галузі людської діяльності, у якій здійснюється переклад. Перекладачам буде легше користуватися галузевими словниками та довідковою літературою,

якщо вони достатньо відтворюють терміни фахового тексту, як це стосується технічних інструкцій. За відсутності словникового відповідника перекладач має вирішити, який саме варіант перекладу використовувати відповідно до типу терміна та контексту. Він може використовувати кілька різних способів перекладу [23, с.1].

Переклад багатоеквівалентних термінів вимагає вибору відповідного варіанту відповідно до конкретного контексту, який може бути знайдений у відповідних галузевих словниках. Трансформація між мовами може відбуватися різними способами, коли термін у вихідній мові не має одиничного або варіантного відповідника. Згідно з Л. Білозерською [23, с. 1], головним завданням перекладача в таких випадках є вибір правильного прийому під час процесу перекладу, щоб максимально точно передати значення кожного терміна. Відповідно до дослідниці, лексичні трансформації застосовують під час перекладу науково-технічних текстів, коли у вихідному тексті з'являються терміни з тієї або іншої професійної сфери, які в мові перекладу ще відсутні або які мають іншу структурно-функціональну структуру.

Калькування — це ще один спосіб лексичної трансформації, який використовується при перекладі термінологічних одиниць. Це переклад оригінальної лексики шляхом заміни морфем або слів, які її складають, їхніми відповідними відповідниками в мові перекладу. Переклад складних слів (термінів) зазвичай використовує калькування як прийом перекладу. Калькування та транскрипція не завжди використовуються одночасно під час процесу перекладу. Українські дослідники вважають конкретизацію процесом передачі одиниці більш широкого, конкретно-логічного змісту в мові перекладу одиницею конкретного змісту [23, с. 3]. Це одна з різноманітних лексико-семантичних трансформацій, які можуть бути використані для перекладу термінів. Крім того, переклад термінів також може бути виконаний за допомогою прийому генералізації.

Переклад термінів у технічних інструкціях до побутових приладів зводиться до того, що точність, зрозумілість і стандартизація є важливими. Переклад повинен відповідати основним принципам. Вони включають використання загальноприйнятих термінів, збереження технічної точності, уникнення двозначності та адаптацію до мовних і культурних особливостей цільової аудиторії. Крім того, гарантування граматичної та стилістичної якості тексту та правильного використання метричних одиниць є життєво важливими. Таким чином інструкції будуть доступні для користувачів, що знизить ймовірність неправильного розуміння. Зважаючи на все сказане вище, ми можемо прийти до наступного висновку: швидкий розвиток науки та техніки разом із процесами глобалізації в сучасному суспільстві призводить до постійного збагачення термінологічної системи української мови новими словами та словосполученнями. Це також сприяє розвитку фахової мови конкретної галузі та виникненню нової лексики, значна частина якої складається з термінологічних одиниць. Перекладено лексичні, граматичні, стилістичні характеристики та проблеми з перекладом побутової інструкції. Переклад технічних термінів вимагає відповідальності та наполегливості перекладача, вибору правильних методів перекладу, уникнення використання російської мови та росіянізмів, а також уникнення використання синонімічних варіантів перекладу термінів у межах однієї терміносистеми. Для початківців у галузі технічного перекладу та студентів, які хочуть покращити свої навички перекладу технічних текстів, ці недоліки та поради щодо їх подолання можуть бути корисними. Під час перекладу важливо звертати увагу на адекватність і точність, не забуваючи про кінцеву мету — максимально точне відтворення оригіналу засобами української мови. Багато текстів містять контактну інформацію в тій чи іншій формі, яка зазвичай включає ім'я контактної особи, номери телефону та факсу, адресу електронної пошти та адресу веб-сайту [11, с. 3]. Якщо залишити їх без змін, існує ризик того, що читач може потрапити на сайт не тією мовою, якою він користується. Якщо ж перекладач візьме на себе ініціативу і замінить адресу сайту на адресу іншомовної версії сайту,

читач може потрапити на сайт з невірною інформацією або з інформацією не тією мовою. У таких випадках все, що може зробити перекладач, - це залишити адресу електронної пошти або веб-адреси без змін, але повідомити про це замовника, коли він здаватиме переклад разом із запропонованими варіантами перекладу. Номери телефонів повинні бути відформатовані так, щоб включати міжнародні коди набору, щоб запобігти плутанині та позбавити читачів необхідності самостійно шукати ці коди.

Таким чином переклад термінів у технічних інструкціях до побутових приладів повинен бути точним, зрозумілим і стандартизованим. Використання чітких формулювань, збереження загальноприйнятих аббревіатур та додавання коротких пояснень для складних термінів допоможуть створити інструкцію, зручну для сприйняття користувачем будь-якого рівня підготовки.

Висновки до розділу 3

Переклад технічної термінології з англійської на українську мову є складним, але водночас важливим завданням, яке потребує особливої уваги до деталей. Інструкції з відтворення технічної термінології повинні враховувати різні аспекти. Використання сучасних і визнаних термінів є критично важливим для точності та зрозумілості. Перекладач має стежити за новими стандартами та змінами в галузі, щоб терміни відповідали актуальному стану. Технічні терміни часто мають специфічне значення в контексті. Перекладач має враховувати загальний зміст тексту, щоб правильно передати значення термінів. Залучення авторитетних джерел, таких як глосарії, термінологічні бази даних і спеціалізовані словники, є необхідним для забезпечення точності і послідовності термінів. У випадках складної термінології, пов'язаної з певною галуззю, корисно консультиватися з фахівцями. Це допоможе уникнути помилок та забезпечити точність [10, с. 55].

Процес перекладу не закінчується на першій версії. Редагування і рецензування, особливо фахівцями з технічної тематики, дозволяє виявити помилки і неточності, які можуть з'явитися під час перекладу. Хоча технічний текст часто є формальним, важливо зберегти зрозумілість для користувачів, які можуть не мати глибоких знань у даній області. Використання простих і зрозумілих формулювань може підвищити сприйняття інформації.

Загалом, інструкції з відтворення технічної термінології при перекладі з англійської на українську повинні базуватися на уважності, досвіді та знанні предмету. Це сприятиме створенню якісного, точного та зрозумілого перекладу, який відповідатиме вимогам користувачів технічної документації. Технічні тексти містять велику кількість спеціалізованих термінів, які потребують точного перекладу для правильного використання пристроїв та уникнення помилок.

ВИСНОВКИ

У результаті нашого дослідження доходимо висновків про те, що у різних формах технічної документації авторам доводиться застосувати різні способи перекладу. У випадку технічних інструкцій основну увагу при перекладі привертають посилання та технічні терміни, відтворення яких часто потребує пост-редагування після машинного перекладу. Навіть інструкції до побутових приладів можуть посилатися на стандарти, контракти, правила або додаткові документи. У деяких випадках можуть існувати офіційні або загальноживані переклади, і в такому разі назву слід просто замінити, але в більшості випадків перекладачеві потрібно буде вирішити, що робити з посиланням:

- Перефразувати, якщо точна назва документа не важлива в контексті документа на англійській мові, назву в перекладі на українську мову можна замінити описовою фразою.

- Зберегти, якщо точна назва документа важлива (наприклад, книга, газета тощо), а точне значення або неважливе, або очевидне з контексту, назву в SL можна зберегти без будь-яких пояснень.

- Збереження та перефразування виористовують у випадках, коли назва документа є важливою, але характер тексту або досвід цільової аудиторії такі, що значення назви не буде одразу очевидним, можна використати комбінацію збереження назви та доповнення її описовим перефразуванням. Це означає, що читачі зрозуміють назву тексту, але також зможуть ідентифікувати текст за необхідності. Залежно від місця в документі, де з'являється назва публікації, парафраз може бути включений [10, с. 30].

Технічні терміни, асимільовані національними мовами, часто зберігають свій загальний латинський вигляд, лише з незначними змінами, щоб дозволити термінам функціонувати в межах певної граматики чи орфографії. У переважній більшості випадків найдоцільнішою стратегією є збереження латинської назви, оскільки це гарантує точну ідентифікацію поняття, на яке

посилаються. Латинські терміни завжди друкуються курсивом, щоб вказати, що це іншомовний термін. Латинські назви не завжди можуть бути доречними в цільовому тексті, особливо в тих випадках, коли цільова аудиторія не має такого ж досвіду, як оригінальна аудиторія. У таких випадках використовуйте латинську назву, щоб визначити загальну назву цільовою мовою, і включіть її або в дужки, або як пояснювальну фразу до або після латинського терміна. Спеціалізована науково-технічна аудиторія майже завжди знайома з латинською термінологією, хоча деякі з них можуть мати певні переваги [35, с. 17].

Ідея перекладу в умовах суворого обмеження простору також впливає на деякі аспекти технічного перекладу. Інформаційні листівки або інструкції можуть бути обмежені однією стороною або аркушем паперу або з міркувань економії, або для того, щоб дозволити друкувати кілька мовних версій на одному аркуші паперу. Вирішуючи складне завдання передати всю необхідну інформацію в доступному просторі, ви повинні пам'ятати про те, що ваш переклад може піддаватися природному процесу розширення або скорочення. У деяких випадках різниця в кількості слів між СТ і ПТ може бути досить значною, тому вам, можливо, доведеться переглянути свої стратегії перекладу, якщо здається, що вам не вистачає місця [21, с. 18]:

- Використовуйте короткі, прості слова та речення. Формулюйте свій переклад так, щоб він був максимально стислим, але при цьому залишався чітким і зрозумілим.

- Використовуйте скорочення там, де це необхідно. Спробуйте знайти скорочення та акроніми, в ідеалі ті, що вже використовуються компанією або в загальній предметній області; якщо таких немає, переконайтеся, що будь-які скорочення зрозумілі та легко розшифровуються.

- Уникайте занадто близького до оригіналу тексту. Якщо використання іншої граматичної або синтаксичної структури в ПТ дозволить вам зробити переклад коротшим, не бійтеся відхилитися від ЗТ.

- Там, де це доречно, використовуйте форми наказового способу дієслова: речення, в яких використовуються наказовий спосіб дієслова, завжди коротші, ніж речення з пасивними конструкціями.

- Будьте гнучкими та креативними. Будьте готові спробувати кілька можливих формулювань і використовувати стратегії модуляції, транспозиції та адаптації.

- Знайдіть паралельні тексти. Паралельні тексти - один із найкорисніших ресурсів, доступних перекладачеві, оскільки вони допомагають пояснити предметний матеріал і часто є багатим джерелом термінології.

- Використовуйте пошук синонімів. У Google введіть тильду ~ перед пошуковим запитом, щоб знайти схожі терміни.

- У пошукових системах, таких як Google, ви можете ввести символ мінус - перед будь-яким терміном, що з'являється на небажаних для вас сторінках, наприклад, *buffer -computer*, щоб виключити сторінки про комп'ютери.

- Якщо ви хочете знайти еквівалент терміну в мові перекладу, спробуйте шукати цей термін разом зі словом у мові перекладу, яке пов'язане з цією темою, або з вашим найкращим припущенням про те, що означає цей термін у мові перекладу.

- Використання форумів перекладачів. На різних веб-сайтах є форуми перекладачів, де перекладачі можуть звернутися за порадою та допомогою до інших перекладачів. Однією з проблем, що впливає на достовірність статей у Вікіпедії, є випадки навмисних актів вандалізму, коли до статей додається неправдива інформація. Тому, якщо ви вирішили скористатися Вікіпедією, використовуйте її лише як перший порт – завжди намагайтеся знайти інші джерела, щоб підтвердити будь-яку інформацію, яку ви знайшли у Вікіпедії, перш ніж користуватися нею [21, с. 23-35].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абабілова Н. М. Особливості перекладу термінів українською мовою. 2015. №2. С. 126-128.
2. Акімова А. С. Відтворення культурно-специфічної інформації при перекладі технічних брошур і специфікацій з англійської мови на українську: кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»; наук. керівник професор, д. філол. н. Кудрявцева Н. С. Херсон: ХНТУ, 2021. 60 с.
3. Барнич І. І. Фахова мова і термінологія в німецькій і українських мовах. Львів, 2018. №3. С. 16-19.
4. Бик І. С. Основи перекладу для студентів факультетів міжнародних відносин: навч. посібник. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2014. 228 с.
5. Бурда О. В. Міфологеми та ідеологеми як специфічні й етно-соціально забарвлені термінологічні системи // Проблеми української термінології. 2002. Вип. 453. С. 171-174.
6. Вискушенко С.А. Фахова мова як об'єкт лінгвістичного дослідження. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Філологічні науки. 2015. Вип. 58. С. 142-144.
7. Возненко Н. В., Радецька С. В. Термінологія та переклад: навч. посібник. Вінниця: Нова книга, 2010. 232 с.
8. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням. Навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2010. 624 с.
9. Дулепа І. Б. Особливості фахових мов у структурі загальнонаціональної мови // Науковий вісник гуманітарного університету. Філологія. 2014. Вип. 8(1). С. 89-91.
10. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ: Вид. дім «KM Academia», 2000. 218 с.

11. Еррера Мендісабаль А. В. Особливості відтворення культурно-специфічної інформації в технічних документах http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nzfn_2017_1_34. С.155-158.
12. Журавльова Т. А. Особливості термінологічної номінації: монографія. Донецьк: АООТ Торговий Дім «Донбас», 1998. 252 с.
13. Загальнонаукова, міжгалузева і вузькогалузева термінологія: веб-сайт. URL: <https://studfile.net/preview/5226589/page:26/> (дата звернення: 10.09.2024).
14. Інструкція з експлуатації DVD recorder model: DR775, DR275P2_HASUKLB_UKR.pdf. 47 с.
15. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2004. С. 367-368.
16. Карпіловська Є. А. Вступ до прикладної лінгвістики: комп'ютерна лінгвістика: підручник. Донецьк: ТОВ «Юго-Восток», 2006. 187 с.
17. Кияк Т. Р. Перекладознавство (німецько-український напрям): підручник. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 543 с.
18. Кияк Т. Р. Теорія і практика перекладу (німецька мова): підручник. Вінниця: Нова книга, 2006.
19. Клименко І. М. Перекладознавство: Підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Вища школа, 2002. 376 с.
20. Колесник О. В. Технічний переклад: Підручник. К.: Либідь, 2004. 320 с.
21. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). 5-те вид. 52 с.
22. Крижанівська О. В. Загальні проблеми перекладознавства: Підручник. К.: Вища школа, 2003. С. 51-52.

23. Кудрявцева Н. С. Новації у термінологічних джерелах науково-технічного перекладу (англійська мова) // Новітня філологія. Вип. 15 (35). Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. С. 195-204.
24. Кудрявцева Н. С. Особливості відтворення культурно-специфічної інформації при перекладі технічних інструкцій з англійської мови українською. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v43/part_5/Filologi43_5.pdf#page=148. С. 247-252. (дата звернення: 29.11.2024)
25. Мартинюк О. В. Попереднє та кінцеве редагування текстів у процесі машинного перекладу засобами комп'ютерного програмного забезпечення та онлайн-сервісів. Хмельницький, 2019. С. 22-26.
26. Мірам Г. Алгоритм перекладу за ред. М. Даймонда. Київ: Твім інтер, 1998. 176 с.
27. Міщенко А. Л. Лінгвістика фахових мов та сучасна модель науково-технічного перекладу: монографія. Вінниця: Нова книга, 2013. 448 с.
28. Науменко Л. П., Гордєєва А. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську. 136 с.
29. Ольховська А. С. Машинний переклад та постредагування у фаховій підготовці майбутніх перекладачів // Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика: збірник наукових праць за ред. А. Г. Гудманяна. Медіа Груп, 2020. С. 268-274.
30. Паршина Т. В. О знании технической терминологии // Молодий вчений. 2016. Вип. 15 (119). С. 601-607.
31. Пройдаков Е. М. Англо-український тлумачний словник з обчислювальної техніки, інтернету і програмування. Київ: Видавничий Дім «Софт прес», 2006. 546 с.
32. Сидоренко Л. М. Особливості відтворення фахових термінів у процесі перекладу технічних інструкцій. К., 2000. С. 94-99.
33. Стефанюк О. І. Перекладознавство: Підручник. К.: Знання, 2005. 376 с.

34. Ткач Г. С., Кудрявцева Н. С. Особливості відтворення культурно-специфічної інформації під час перекладу технічних інструкцій з англійської мови українською // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія». 2019. Вип. 43(5). С. 148-151.
35. Циткіна Ф. Д. Термінологія й переклад. Львів: ВЛІ, 1988. 35 с.
36. Янковець А. О. Особливості використання машинного перекладу в умовах професійної підготовки майбутніх перекладачів // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота». 2017. С.233-236.
37. Braun instruction manuals. URL: <https://www.braunhousehold.com/en/manuals> (дата звернення: 04.09.2024).
38. Byrne J. Scientific and technical translation explained. London & New York: Routledge, 2012. 229 p.
39. LG Manuals & Documents. URL: <https://www.lg.com/ua/support/manuals> (дата звернення: 04.09.2024).
40. Olohan M. Scientific and technical translation. London & New York: Routledge, 2016. 253 p.

ДОДАТКИ

Словничок термінів з технічних інструкцій

- Add Channel – Додати канал
- Analog Channels – Аналогові канали
- Aspect Ratio – Співвідношення сторін
- Audio Delay – Затримка звуку
- Audio Output – Аудіовихід
- Audio Settings – Налаштування звуку
- Auto Channel Scan – Автоматичне сканування каналів
- Auto-Tuning – Автоматичне налаштування (каналів)
- AV Input – AV вхід
- Backlight – Підсвітка
- Balance – Баланс (між лівим і правим динаміками)
- Bass – Бас
- Brightness – Яскравість
- Broadcasting Settings – Налаштування мовлення
- Channel – Канал
- Channel Edit – Редагування каналів
- Channel List – Список каналів
- Channel Number – Номер каналу
- Channel Scan – Сканування каналів
- Channel Search – Пошук каналів
- Channel Settings – Налаштування каналів
- Channel Sorting – Сортування каналів
- Closed Captions – Субтитри
- Color – Колір
- Color Temperature – Колірна температура
- Contrast – Контраст

Delete Channel – Видалити канал

Dialog Enhancement – Покращення діалогу

Digital Audio Out – Цифровий аудіовихід

Digital Channels – Цифрові канали

Display Resolution – Роздільна здатність дисплея

Dolby Audio – Аудіо Dolby (формат для високоякісного звуку)

DTV (Digital TV) – Цифрове телебачення

Dynamic Contrast – Динамічний контраст

EPG (Electronic Program Guide) – Електронний програмний гід

Energy Saving Mode – Енергозберігаючий режим

Encrypted Channels – Закодовані канали

Equalizer – Еквалайзер

Factory Reset – Скидання до заводських налаштувань

Favorite Channels – Улюблені канали

Free-to-Air Channels – Безкоштовні канали

Gamma – Гамма

HDMI ARC (Audio Return Channel) – Аудіоканал HDMI

HDMI Port – Порт HDMI

Headphone Volume – Гучність навушників

HDR (High Dynamic Range) – Високий динамічний діапазон

Input Source – Джерело вхідного сигналу

Lip Sync – Синхронізація губ (коригування звуку з відео)

Local Dimming – Локальне затемнення

Manual Channel Scan – Ручне сканування каналів

Manual Tuning – Ручне налаштування (каналів)

Menu – Меню

Motion Smoothing – Згладжування руху

Mute – Вимкнути звук

Network Channel Scan – Сканування мережевих каналів

Noise Reduction – Зменшення шуму

Overscan – Оверскан (налаштування для вирівнювання розміру зображення на екрані)

Program Guide – Програмний гід (телепрограма)

Program Information – Інформація про програму

Program Lock – Блокування програми

Program Schedule – Розклад програм

Program Settings – Налаштування програм

Parental Control – Батьківський контроль

Picture Mode – Режим зображення

Picture Settings – Налаштування зображення

Power Button – Кнопка живлення

Remote Control – Пульт дистанційного керування

Scrambled Channels – Закодовані канали

Screen Size – Розмір екрана

Settings – Налаштування

Sharpness – Чіткість

Signal Quality – Якість сигналу

Signal Strength – Потужність сигналу

Skip Channel – Пропустити канал

Sleep Timer – Таймер сну

Software Update – Оновлення програмного забезпечення

Sound Bar – Саундбар (зовнішній динамик)

Sound Mode – Режим звуку

Speaker Settings – Налаштування динаміків

Surround Sound – Об'ємний звук

Time Shift – Зсув часу (для запису та перегляду програм пізніше)

Tint – Відтінок

Treble – Високі частоти (Требл)

Update Channel List – Оновлення списку каналів

USB Port – Порт USB

Volume – Гучність

Volume Leveling – Вирівнювання рівня

Wide Mode – Широкий режим

Wi-Fi Settings – Налаштування Wi-Fi